

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. Ю. ФЕДЬКОВИЧА**

Л.С. Гаватюк, Н.О. Ковальчук

Фінансовий аналіз у схемах і таблицях

Навчально-наочний посібник

**Чернівці
2019**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. Ю. ФЕДЬКОВИЧА

Л.С. Гаватюк, Н.О. Ковальчук

Фінансовий аналіз у схемах і таблицях

Навчально-наочний посібник

Чернівці
2019

УДК 658.15: 005.52
ББК 65.053.29я73

Рекомендовано до друку Вченою Радою
Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича
Протокол №9 від 30 вересня 2019 року

Розробники:

Гаватюк Л.С., кандидат економічних наук
Ковальчук Н.О., кандидат економічних наук

Рецензенти:

Ільяшенко В.А. – д.е.н., професор, головний науковий співробітник
Інституту законодавства Верховної ради України
Дубина М.В. – д.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та
страхування Чернігівського національного технологічного
університету

Навчально-наочний посібник «Фінансовий аналіз у схемах і таблицях»
/ Гаватюк Л.С., Ковальчук Н.О. Чернівці, 2019. 120 с.

Навчально-наочний посібник підготовлено відповідно до програми дисципліни «Фінансовий аналіз» і спрямований на вироблення у студентів навичок самостійної роботи з проведенням аналітичних досліджень фінансового стану підприємства. Він містить стислий виклад основних теоретичних питань і методичних підходів дисципліни із застосуванням різноманітних наочних засобів: таблиць, схем задля висвітлення структурно-логічних зв'язків між головними фінансово-економічними поняттями і явищами, що полегшує засвоєння студентами навчального матеріалу дисципліни, націлює на якісне виконання практичних завдань.

Для студентів економічних спеціальностей, аспірантів, викладачів і фахівців фінансово-кредитних установ, які займаються дослідженням фінансового стану суб'єктів господарювання.

УДК 658.15: 005.52
ББК 65.053.29я73

ПЕРЕДМОВА

Становлення ринкової економіки в Україні, необхідність залучення фінансових ресурсів за мінімальною ціною та вимоги підвищення ефективності їх використання з метою забезпечення високого рівня конкурентоспроможності, підкреслюють значення розвитку такого важливого напрямку фінансової роботи вітчизняних підприємств як фінансовий аналіз.

Особлива роль фінансового аналізу відводиться в економічних дослідженнях як на макро-, так і на мікрорівні. Зберегти міцні ринкові позиції в умовах жорсткої конкуренції будь-якому підприємству можливо лише за умови належного проведення об'єктивної оцінки його фінансово-господарської діяльності, що виступає основною метою фінансового аналізу.

Здійснення аналізу фінансового стану та результатів діяльності дозволяє визначити конкурентоспроможність суб'єкта господарювання, його фінансову стабільність, плато- і кредитоспроможність, ступінь використання фінансових ресурсів і капіталу. Саме від наявності даної інформації залежить ефективність управлінських рішень, результативність управління підприємством, його здатність реагувати на виклики та додаткові можливості зовнішнього середовища, адекватність рішень, пов'язаних із внутрішніми економічними процесами.

Фінансовий аналіз як наука розвивався від найпростішої форми комерційних рахунків до сучасних систем дослідження фінансової звітності, характеризувався різноманітним ступенем деталізації залежно від мети аналізу, кількості інформації, програмного, технічного й кадрового забезпечення.

З метою забезпечення ефективного функціонування підприємства в сучасних умовах господарювання сучасному фахівцю-фінансисту необхідно насамперед уміти реально оцінювати фінансовий стан підприємства, його існуючих і потенційних контрагентів. Фінансовий менеджер для прийняття та реалізації рішень у сфері управління фінансово-господарською діяльністю підприємства повинен:

- 1) володіти методикою оцінки фінансового стану підприємства;

2) вміло користуватися відповідним інформаційним забезпеченням;

3) мати навички читання фінансової звітності;

4) розраховувати і аналізувати показники різних груп оцінки фінансового стану із виокремленням факторів, що спричинили їх зміну;

5) на основі аналізу визначати резерви підвищення ефективності господарювання.

Отже, фінансовий аналіз як метод оцінки і прогнозування фінансового стану підприємства в сучасних умовах широко використовується у фінансовій роботі. Його може виконувати як управлінський персонал конкретного підприємства, так і будь-який зовнішній аналітик, прямо або опосередковано зацікавлений у результатах діяльності підприємства.

Мета навчально-наочного посібника «Фінансовий аналіз у схемах і таблицях» – формування теоретичних знань і практичних навичок з методики проведення фінансового аналізу, оволодіння аналітичними інструментами, які дозволяють об'єктивно проводити не лише комплексну оцінку фінансово-господарської діяльності підприємства, але і на цій основі приймати ефективні управлінські рішення щодо покращення отриманих результатів. Наочне подання матеріалу у вигляді схем і таблиць дає змогу сконцентруватись на найважливіших питаннях і проблемах, систематизувати й узагальнити теоретичний матеріал з дисципліни «Фінансовий аналіз» та набути практичні навички проведення аналітичних досліджень.

Матеріал у посібнику викладено так, щоб він був доступним і зрозумілим для сприйняття студентами, використовуються певні методичні прийоми. Викладений матеріал базується на сучасних стандартах, постулатах фінансового законодавства України.

Тема 1. Значення і теоретичні основи фінансового аналізу

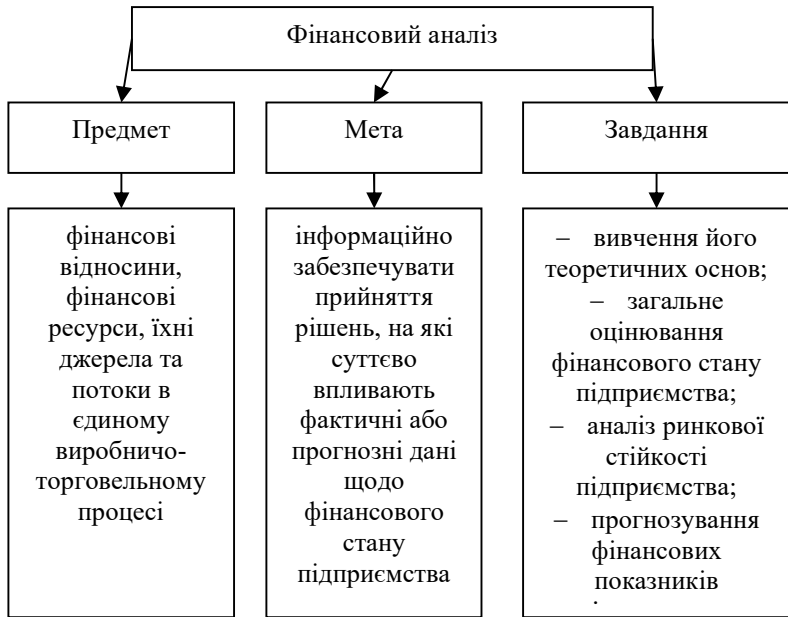
Таблиця 1.1
Науковий підхід до визначення поняття
«фінансовий аналіз»

Автор	Рік	Визначення поняття
Лахтіонова Л.А.	2004	Фінансовий аналіз являє собою систему способів нагромадження, опрацювання, трансформації та використання інформації фінансового характеру з метою забезпечення життєдіяльності господарюючого суб'єкта в умовах дії ринку та панування конкуренції.
Крамаренко Г.О., Чорна О.С.	2008	Фінансовий аналіз є методикою оцінки поточного і перспективного фінансового стану підприємства на підставі вивчення залежності і динаміки показників фінансової інформації.
Литвин Б. М., Стельмах М. В.	2008	Фінансовий аналіз – це метод оцінювання та прогнозування фінансового стану підприємства.
Матвеев В.В., Парій В.М. Некрасова А.В.	2010	Фінансовий аналіз являє собою систему спеціальних знань спрямованих на пізнання фінансового механізму підприємства, процесів формування і використання фінансових ресурсів з метою оцінки фінансового стану підприємства та виявлення резервів підвищення його ринкової вартості й забезпечення ефективного розвитку.
Цал-Цалко Ю.С., Мороз Ю.Ю., Суліменко Л.А.	2012	Фінансовий аналіз – це складова аналітичного економічного дослідження щодо вивчення рівня, змін і динаміки фінансових показників у їх взаємозв'язку і взаємозумовленості, з метою прийняття ефективних управлінських рішень для забезпечення внутрішньої та зовнішньої діяльності господарюючих систем, сталого економічного розвитку й стійкого фінансового стану.

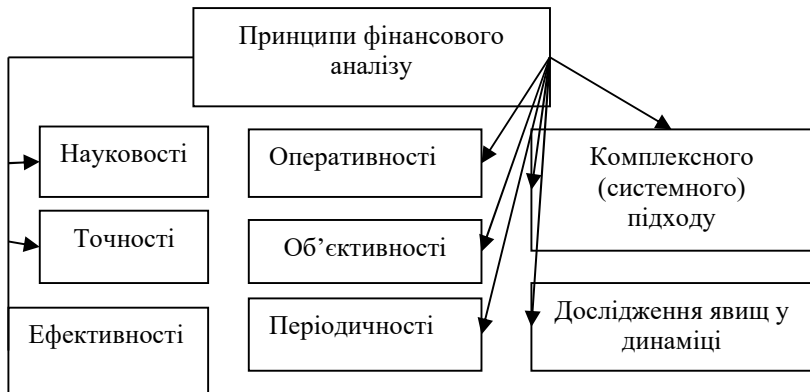
Сокольська Р.Б., Зелікман В.Д., Акімова Т.В.	2015	Фінансовий аналіз – це процес дослідження фінансового стану і результатів діяльності підприємства з метою виявлення резервів підвищення його ринкової вартості та забезпечення ефективного розвитку.
Школьник І.О., Боярко І.М., Дейнека О.В.	2016	Фінансовий аналіз – це система взаємопов'язаних методів обробки фінансової інформації підприємства, спрямована на визначення фінансових ресурсів та джерел їх формування з метою прийняття оптимального управлінського рішення.

Рис. 1.1. Значення фінансового аналізу

Рис. 1.2. Предмет, мета і завдання фінансового аналізу

Рис. 1.3. Принципи фінансового аналізу

Таблиця 1.2

Класифікація фінансового аналізу

Класифікаційна ознака	Види
За об'єктом аналізу	Аналіз фінансової діяльності підприємства, об'єднання в цілому. Аналіз фінансової діяльності окремих структурних одиниць і підрозділів. Аналіз окремих фінансових операцій.
За періодом проведення	Попередній. Поточний (оперативний). Наступний (ретроспективний).
Залежно від мети та обсягу аналізу	Експрес-діагностика підприємства. Оцінка фінансової діяльності. Підготовка обґрунтування інвестицій.
Інтереси користувачів	Прийняття управлінських рішень. Оцінка економічної політики. Діагностика рівня господарювання. Планування діяльності. Організація контролю.
Часовий період	Квартальний. Піврічний. За 9 місяців. Річний. Динамічний.
Обсяг дослідження	Комплексний (повний). Тематичний.
Просторова форма	Господарюючий суб'єкт. Регіон. Загальнодержавний. Міждержавний.
Класифікаційні ознаки господарюючих суб'єктів	Види економічної діяльності. Форми власності. Організаційно-правові форми. Господарювання. Органи управління.
Повнота охоплення об'єктів	Суцільний. Вибірковий.
Рівень автоматизації робіт аналітичного дослідження	Ручний. Комп'ютеризований. Автоматизований.

Організаційна система	Централізований. Децентралізований.
Динаміка формування вихідних інформаційних ресурсів	Одноразовий. Періодичний.
Етапи управління	Стратегічний (перспективний). Попередній (проектний). Операційний (ситуаційний). Ретроспективний (наступний).

Таблиця 1.3

Мета фінансового аналізу залежно від різних партнерських груп, зацікавлених у його результатах

Основні партнерські групи	Внесок партнерської групи	Очікувана компенсація	Мета фінансового аналізу
Власники	Власний капітал	Дивіденди	Фінансові результати та стійкість підприємства
Кредитори	Позиковий капітал	Проценти	Ліквідність (платоспроможність), спроможність мобілізувати кошти для сплати боргів
Керівники (адміністрація)	Знання справи й вміння керувати	Оплата праці й частина прибутку до окладу	Уся інформація, корисна для управління
Персонал (службовці)	Виконання робіт згідно з розподілом праці	Зарплата, премії та соціальні умови	Фінансові результати підприємства та його ліквідність
Постачальники	Постачання засобів і предметів праці	Договірна ціна	Фінансовий стан; ліквідність

Покупці (клієнти)	Збут продукції, товарів, робіт, послуг	Договірна ціна	Фінансовий стан і стан запасів готової продукції і товарів
Фіскальна служба	Послуги держави	Сплата податків повністю та в термін	Фінансові результати підприємства

Таблиця 1.4
Методи та прийоми фінансового аналізу

Методи фінансового аналізу	
Формалізовані (базуються на описанні аналітичних процедур з використанням суворих аналітичних залежностей)	Неформалізовані (базуються на описанні процедур на логічному рівні)
<ul style="list-style-type: none"> • класичні методи (балансовий, детермінований факторний аналіз, прогнозування на основі пропорційних залежностей); • традиційні методи економічної статистики (метод середніх величин, метод групування, індексний метод, елементарні методи обробки розрахункових даних); • математико-статистичні методи (кореляційний аналіз, регресивний аналіз, дисперсійний аналіз, кластерний аналіз); • методи фінансових обчислень (дисконтування, компаундування); • методи теорії прийняття рішень (метод побудови дерева рішень, лінійне програмування, аналіз чутливості). 	<ul style="list-style-type: none"> • метод розробки систем показників; • метод порівнянь; • метод побудови аналітичних таблиць; • метод деталізації; • метод експертних оцінок; • методи ситуаційного аналізу та прогнозування.
Прийоми фінансового аналізу	
горизонтальний аналіз	вертикальний аналіз

трендовий аналіз	порівняльний аналіз
аналіз відносних показників	факторний аналіз
прийом порівняння	прийом зведення та групування
індексний метод	прийом ланцюгових підстановок

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ

1. Охарактеризуйте необхідність і суть фінансового аналізу.
2. Визначте основні завдання, напрями, принципи фінансового аналізу.
3. Назвіть і охарактеризуйте методи та моделі фінансового аналізу.
4. Що таке показники та фактори у фінансовому аналізі?
5. Які Ви знаєте суб'єкти і користувачі фінансового аналізу?
6. Назвіть види фінансового аналізу за різними класифікаційними ознаками.
7. У чому полягають відмінності між внутрішнім і зовнішнім фінансовим аналізом?
8. Назвіть переваги та недоліки прийомів фінансового аналізу.
9. Які моделі фінансового аналізу використовуються найчастіше?
10. До якої групи методів належать морфологічні?

Тема 2. Інформаційне забезпечення фінансового аналізу

Таблиця 2.1

Вимоги до інформаційного забезпечення фінансового аналізу

Вимоги до інформації	Характеристика
Ефективність	Мінімум затрат на збирання, обробку, зберігання та використання даних
Об'єктивність	Інформація повинна відповідати дійсному стану справ, тобто бути достовірною
Повнота	Необхідно володіти інформацією за всіма об'єктами, показниками
Оперативність	Інформація для проведення аналізу в будь-який момент повинна бути готовою для використання
Єдність	Інформація може надходити з різних джерел, тому необхідно усунути відокремленість та дублювання джерел інформації
Порівнянність	Інформація повинна бути порівнянною щодо показників плану та минулих років
Перспективність	Для аналізу потрібна прогнозна інформація з урахуванням можливої перспективи регулювання господарського процесу

Таблиця 2.2

Призначення основних компонентів фінансової звітності

Складові фінансової звітності	Зміст	Використання інформації
Баланс	Наявність економічних ресурсів, які контролюються підприємством, на дату балансу	Оцінка структури ресурсів підприємства, їх ліквідності та платоспроможності підприємства, прогнозування майбутніх потреб у позиках, оцінка та прогнозування змін в

		економічних ресурсах
Звіт про фінансові результати	Доходи, витрати та фінансові результати діяльності підприємства за звітний період	Оцінка та прогноз: прибутковості діяльності підприємства, структури доходів та витрат
Звіт про рух грошових коштів	Генерування та використання грошових коштів протягом звітного періоду	Оцінка та прогноз операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства
Звіт про власний капітал	Зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду	Оцінка та прогноз змін у власному капіталі
Примітки	Обрана облікова політика, інформація не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але обов'язкова за П(С)БО, додатковий аналіз статей звітності, необхідний для забезпечення її зрозумілості	Оцінка та прогноз: облікової політики, ризиків або непевності, які впливають на підприємство, його ресурси та зобов'язання, діяльності підрозділів підприємства тощо

Таблиця 2.3

Згрупований аналітичний баланс – нетто (актив)

Найменування статей та розділів	На початок періоду		На кінець періоду		Відхилення (+,-)		
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	у сумі, тис. грн	у питомій вазі, %	у темпі приросту, %
1. Необоротні активи – всього							
в тому числі:							
– незавершені капітальні інвестиції							

– основні засоби									
– інші фінансові інвестиції									
2. Оборотні активи – всього									
в тому числі:									
– запаси – всього									
– дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги									
– дебіторська заборгованість за розрахунками									
– інша поточна дебіторська заборгованість									
– гроші та їх еквіваленти									
– інші оборотні активи									
3. Необоротні активи, утримані для продажу, та групи вибуття									
БАЛАНС									

Таблиця 2.4

Структура «Приміток до річної фінансової звітності»

Назва розділу	Яка інформація розкривається
I. Нематеріальні активи	У розділі I приміток розшифровується інформація про нематеріальні активи підприємства і гудвіл, наведена в рядках 1000–1002 і в додатковій статті 1050 форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».
II. Основні засоби	У розділі II приміток розшифровується інформація про основні засоби підприємства, яка наведена в рядках 1010–1017 форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».
III. Капітальні інвестиції	У розділі III приміток розшифровується інформація про суми капітальних інвестицій, тобто витрат на придбання або створення матеріальних та нематеріальних необоротних

	активів, здійснених за рік, із зазначенням балансової вартості таких інвестицій на кінець року (графа 4).
IV. Фінансові інвестиції	У розділі IV розшифровується інформація про наявність і рух фінансових інвестицій у розрізі форм і видів у рядках 1030, 1035, 1160 форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».
V. Доходи і витрати	У розділі V приміток розшифровуються складові інших операційних доходів і витрат, відображених у ряд. 2120, 2200, 2220, 2240 і ряд. 2180, 2250, 2255, 2270 форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».
VI. Грошові кошти	У розділі VI приміток пояснюється інформація про наявність грошових засобів на кінець звітного періоду. У розділі VI конкретизується інформація, відображена у рядку 1165 графи 4 форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».
VII. Забезпечення і резерви	У розділі VII розшифровується інформація про рух коштів, що резервуються для забезпечення майбутніх витрат і платежів відповідно до П(С)БО 11 «Зобов'язання», а також про резерв сумнівних боргів, створений на виконання вимог П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість».
VIII. Запаси	У розділі VIII приміток розкривають інформацію про балансову вартість запасів підприємства на кінець звітного періоду, відображаються відомості про переоцінку запасів протягом року, а також відображаються дані про вартість поточних біологічних активів підприємства станом на кінець звітного періоду.
IX. Дебіторська за боргованість	У розділі IX приміток розшифровується інформація щодо трьох груп дебіторської заборгованості залежно від строків її непогашення.

X. Нестачі і втрати від псування цінностей	У розділі X приміток пояснюється інформація, відображена по дебету субрахунка 947 «Нестачі і втрати від псування цінностей».
XI. Будівельні контракти	Розділ XI приміток заповнюється підрядними будівельними організаціями.
XII. Податок на прибуток	У розділі XII приміток розшифровуються відомості про порядок формування залишку на рахунках обліку відстрочених податкових активів (рах. 17) та відстрочених податкових зобов'язань (рах. 54). У ньому конкретизується інформація, відображена у ряд. 1045, 1500 гр. 3, 4 форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», у ряд. 2300 графа 3 форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».
XIII. Використання амортизаційних відрахувань	У розділі XIII приміток розшифровується інформація про нараховану та використану суму амортизаційних відрахувань у звітному періоді. Для заповнення розділу використовують дані про обороти позабалансового рахунка 09 «Амортизаційні відрахування».
XIV. Біологічні активи	Розділ XIV приміток заповнюється сільськогосподарськими підприємствами. У ньому розкривається інформація про первісну (справедливу) вартість і амортизацію біологічних активів на початок звітного періоду, зміну їх вартості протягом звітного періоду, а також розраховується їх вартість на кінець періоду.
XV. Фінансові результати від первісного визнання та реалізації с/г продукції	Розділ XV приміток заповнюється сільськогосподарськими підприємствами та підприємствами інших галузей, які здійснюють сільськогосподарську діяльність та ведуть облік біологічних активів відповідно до П(С)БО 30 «Біологічні активи».

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ

1. У чому полягає суть фінансової інформації?
2. Охарактеризуйте необхідність і значення фінансової інформації.
3. Яка основна мета і завдання аналізу фінансових звітів?
4. Охарактеризуйте баланс підприємства, його будову та методи аналізу.
5. У чому полягає суть і призначення звіту про фінансові результати?
6. Яке призначення та будова звіту про рух грошових коштів?
7. Визначте суть і призначення звіту про власний капітал.
8. Яка структура приміток до річної звітності?
9. Що таке фінансова звітність? Яку основну інформацію містить фінансова звітність підприємства?
10. Назвіть основні складові фінансової звітності та охарактеризуйте їх призначення.

Тема 3. Аналіз майна підприємства

Таблиця 3.1

Наукові підходи до визначення поняття «активи підприємства»

Автор	Визначення
Бланк І.О.	Активи підприємства – це його ресурси, які повинні принести підприємству вигоди у майбутньому.
Крамаренко Г.О.	До активів відносять всі види майна підприємства, що належать йому на праві власності та використовуються для здійснення статутної діяльності.
В.М. Шелудько	Активи підприємства – це майно в його матеріальній та нематеріальній формах, придбане підприємством за рахунок власних або залучених ресурсів, що перебуває у його розпорядженні та призначене для використання у фінансово-господарській діяльності з метою отримання прибутку.
Носов П.Л.	Активи – сукупність засобів праці та предметів праці, які беруть участь у створенні продукту.
Бригілір Н.З.	Активи – економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, що використовуються у господарській діяльності з метою одержання прибутку.
Грінько А.П.	Активи підприємства являють собою контрольовані ним економічні ресурси, сформовані за рахунок інвестованого у них капіталу, що характеризуються детермінованою вартістю, продуктивністю і здатністю генерувати дохід, постійний оборот яких у процесі використання пов'язаний з факторами часу, ризику та ліквідності.
Демченко А. І.	Активи – все те, чим володіють, наприклад, земля і машини.
Ізмайлова Н.В.	Активи – це економічні ресурси компанії, які мають принести дохід у результаті очікуваних операцій.

Таблиця 3.2

Авторські визначення терміну «необоротні активи»

Автор	Визначення
Барсукова М.О.	Необоротні активи – це майнові цінності, які придбаються для тривалого користування у виробничій діяльності організації, які характеризуються продуктивністю, здатністю приносити дохід і можливістю контролю
Ванкевич В.Є.	Необоротні активи – це довгострокові матеріальні і нематеріальні активи, більша частина яких приймає участь в процесі виробництва продукції, робіт і послуг більше одного року і кругообігу засобів організації, забезпечує приплив грошових засобів
Поташкова Н.М.	Необоротним активом вважається актив, який виникає в результаті минулих подій, контролюється організацією, приносить організації економічну вигоду, має надійну оцінку, і тривалий строк корисного використання якого визначається його вкладом в дохід організації
Ковальов В.В.	Необоротні (довгострокові) активи – це сукупність майнових цінностей і нематеріальних прав, які беруть участь у виробництві продукції та наданні послуг, призначені не для перепродажу, корисний ефект від яких очікується отримувати тривалий час (більше одного року або операційного циклу).
Горецька Л.Л.	Необоротні активи – це засоби, які мають термін корисного використання більше одного року, використовуються в діяльності підприємства; не підлягають перепродажу покупцям.

Таблиця 3.3.

**Систематизація класифікаційних ознак джерел
фінансування необоротних активів**

Ознака	Автори	Класифікація
За відношенням власності до джерел фінансування	Бланк І.О.; Шелудько В.М.; Комарик Я.Д.; Третяк О.Д.; Шмигаль Н.М.	– власні; – позичені; – залучені.
	Майорова Т.В.	– власні; – боргові; – залучені.
	Голубєва Т.С.; Опарін В.М.	– власні; – позичені.
	Влох Т. Рендович П.	– власні; – залучені.
За місцем формування	Чорна М.В., Зубков О.С.; Поддєрьогін А.М., Голубєва Т.С., Кірейцев Г.Г.	– внутрішні; – зовнішні.
За місцем формування	Пересада А.А.	– внутрішні; – зовнішні; – вітчизняні; – закордонні.
За видами власності	Зубков О.С.; Шмигаль Н.М.	– державні фінансові ресурси; – фінансові ресурси суб'єктів господарювання комерційного і некомерційного характеру; – фінансові ресурси іноземних інвесторів.
За рівнями власників	Горецька Л.Л.; Спасів Н.Я.; Третяк О.Д.; Чорна М.В., Зубков О.С.	– кошти на рівні держави; – кошти на рівні підприємств.
За ступенем централізації	Шмигаль Н.М.	– централізовані; – децентралізовані.

За терміном використання	Шельдько В.М.	– короткострокові; – довгострокові.
За рівнем ризику	Шмигаль Н.М.	– неризиковані; – генеруючі ризик.
За об'єктами фінансування	Ткаченко Н.М.	– капітальні вкладення; – виробничі запаси.
За цілями фінансування	Голубєва Т.В.	– заснування підприємства; – розширення діяльності; – санаційне фінансування.

Таблиця 3.4
Показники оцінки стану майна підприємства

Назва показника	Порядок розрахунку	Характеристика	Нормативне значення (позитивна динаміка)
Валюта балансу (майно підприємства)	Ф. 1, р. 1300	Сукупна вартість активів підприємства	Динаміка до збільшення
Віддача всього майна	Виручка від реалізації / Середня сума майна	Характеризує суму виробленої продукції з однієї гривні майна	Динаміка до збільшення
Завантаження майна	Середня сума майна / Виручка від реалізації	Сума майна, використану для виробництва або реалізації однієї гривні виробленої продукції	Динаміка до зменшення
Середній термін експлуатації майна	Середня сума майна/Одноденна виручка	Характеризує середній вік майна	Динаміка до зменшення
Віддача необоротних активів	Виручка від реалізації / Середня сума необоротних активів	Характеризує суму виробленої продукції з однієї грн необоротних активів	Динаміка до збільшення

Завантаження необоротних активів	Середня сума необоротних активів / Виручка від реалізації	Характеризує суму необоротних активів, використану для виробництва або реалізації однієї гривні виробленої продукції	Динаміка до зменшення
Середній термін експлуатації необоротних активів	Середня сума необоротних активів /Одноденна виручка	Характеризує кількість днів, протягом яких необоротні активи здійснюють один оборот	Динаміка до зменшення
Фондомісткість	Середня сума основних засобів / Виручка від реалізації	Сума основних засобів, використана для виробництва або реалізації однієї гривні виробленої продукції	Динаміка до зменшення
Фондоозбросність	Середня сума основних засобів / Середньоспискова чисельність працівників	Забезпеченість персоналу основними засобами; яка вартість основних засобів припадає на працівника	Динаміка до збільшення
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	Основні засоби / Майно	Частка коштів, інвестованих в основні засоби, у валюті балансу	Зменшення за умов незмінних або зростаючих обсягів реалізації
Коефіцієнт оновлення основних засобів	Сума нових основних засобів / Сума основних засобів на кінець періоду	Рівень фізичного оновлення основних фондів	Збільшення за умов виключення інфляційного фактору
Коефіцієнт вибуття основних засобів	Сума вибулих з експлуатації основних засобів /Сума основних засобів на початок періоду	Характеризує частку виведених з експлуатації основних засобів у загальній їх сумі	Менше коефіцієнта оновлення основних засобів

Коефіцієнт приросту	Сума приросту вартості основних засобів / Сума основних засобів на початок періоду	Характеризує, як зростають основні засоби	Динаміка до збільшення
Коефіцієнт зносу основних засобів	Знос основних засобів / Первісна вартість основних засобів	Рівень фізичного зносу основних фондів	Динаміка до зменшення
Коефіцієнт придатності основних засобів	Залишкова вартість основних засобів / Первісна вартість основних засобів	Характеризує придатність основних засобів	Динаміка до збільшення
Коефіцієнт амортизації нематеріальних активів	Сума амортизації нематеріальних активів / Первісна вартість нематеріальних активів	Характеризує ступінь фізичного зносу нематеріальних активів	Динаміка до зменшення
Коефіцієнт придатності нематеріальних активів	Залишкова вартість нематеріальних активів / Первісна вартість нематеріальних активів	Характеризує придатність нематеріальних активів	Динаміка до збільшення

Таблиця 3.5

**Показники оцінки ефективності використання
майна підприємства**

Назва показника	Порядок розрахунку	Характеристика	Позитивна динаміка
Абсолютна сума прибутку на 1 грн. майна	Чистий прибуток / Середня сума майна	Характеризує суму прибутку, отриману від використання однієї гривні майна	Динаміка до збільшення
Рентабельність майна, %	Чистий прибуток $\times 100$ / Середня сума майна	Відображає рівень прибутковості від використання майна підприємства	Динаміка до збільшення
Абсолютна сума прибутку на 1 грн. необоротних активів	Чистий прибуток / Середня сума необоротних активів	Характеризує суму прибутку, отриману від використання однієї гривні необоротних активів	Динаміка до збільшення
Рентабельність необоротних активів, %	Чистий прибуток $\times 100$ / Середня сума необоротних активів	Встановлює рівень прибутковості від використання необоротних активів підприємства	Динаміка до збільшення
Фондовіддача основних засобів	Виручка від реалізації / Середня сума основних засобів	Характеризує суму виробленої продукції з однієї гривні основних засобів	Динаміка до збільшення
Абсолютна сума прибутку на 1 грн. основних засобів	Чистий прибуток / Середня сума основних засобів	Відображає суму прибутку, отриману від використання однієї гривні основних засобів	Динаміка до збільшення
Рентабельність основних засобів, %	Чистий прибуток $\times 100$ / Середня сума основних засобів	Визначає рівень прибутковості від використання основних засобів підприємства	Динаміка до збільшення
Рентабельність нематеріальних активів, %	Чистий прибуток $\times 100$ / Середня сума нематеріальних активів	Характеризує рівень прибутковості від використання нематеріальних активів підприємства	Динаміка до збільшення

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ

1. Яка економічна суть майна підприємства, його структура і класифікація?
2. Охарактеризуйте методику аналізу основного капіталу (необоротних активів) підприємства.
3. У чому полягають особливості оцінки нематеріальних активів підприємства?
4. Як здійснюють оцінку матеріальних активів (основних засобів) і фінансових інвестицій?
5. Визначте порядок розрахунку та методи оцінки показників, які характеризують стан і ефективність використання майна підприємства.
6. Які Ви можете виділити основні напрямки поліпшення використання майна підприємства?
7. Висвітліть інформаційне забезпечення аналізу майна.
8. Визначте фактори, що впливають на ефективність використання майна та його складових елементів.
9. Яка мета і завдання оцінки майна?
10. Сформулюйте основні етапи аналізу майнового стану.

Тема 4. Аналіз оборотних активів підприємства

Таблиця 4.1

Підходи до визначення поняття «оборотний капітал»

Автор	Визначення
Поддєрьогін А.М.	Оборотний капітал (оборотні кошти) – кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди й фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції й одержання прибутку.
Слав'юк Р.А.	Оборотні кошти (оборотний капітал) – це частина капіталу підприємства, вкладеного в його поточні активи, сукупність оборотних виробничих фондів, фондів обігу, авансованих для забезпечення поточної діяльності.
Загородній А.Г.	Оборотний капітал – капітал, інвестований в оборотні активи підприємства.
Брігхем Є.Ф.	Оборотний капітал – інвестиція фірми у короткострокові активи – готівку, ліквідні цінні папери, товарно-матеріальні запаси і рахунки дебіторських заборгованостей.
Євтух О.Т.	Оборотний капітал – це вартість в різних формах: грошово-документарній та речово-натуральній, яка призначена для своєчасного розрахунку підприємства за свої зобов'язання та для забезпечення безперервного виробництва і реалізації продукції.
Володькіна М.В.	Оборотний капітал – це частина активів підприємства, яка включає оборотні кошти та короткострокові фінансові інвестиції.
Момот Т.В.	Оборотний капітал – фінансові ресурси, що інвестуються в кожному виробничо-комерційному циклі для створення виробничих оборотних фондів і купівлю робочої сили, які, в процесі кругообороту, постійно переходять з однієї функціональної форми в іншу, створюючи при цьому фонди обігу, та, які відшкодовуються у грошовій формі в кінці кожного циклу кругообороту, забезпечуючи цим самим поряд з основним капіталом безперервність процесу виробництва та реалізації продукції.

Таблиця 4.2

Типологія видів оборотних активів підприємства

№ з/п	Класифікаційна ознака	Види оборотних активів
1.	За елементами	Запаси, дебіторська заборгованість, поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти, витрати майбутніх періодів, інші оборотні засоби
2.	За характером участі в операційному циклі	Оборотні фонди і фонди обігу
3.	За характером фінансових джерел формування	Валові, чисті та власні
4.	За періодом функціонування оборотних засобів	Постійна та змінна частина
5.	За рівнем охоплення нормуванням	Нормовані та ненормовані
6.	За рівнем ліквідності	Найліквідніші (грошові кошти та їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції); ті, що швидко реалізуються (дебіторська заборгованість та інші оборотні активи); ті, що повільно реалізуються (запаси)
7.	Залежно від ступеня ризику	З мінімальним ризиком; малим ризиком; великим ризиком

Рис. 4.1. Класифікація оборотних активів підприємства

Таблиця 4.3

Джерела інформації для аналізу оборотних активів підприємства

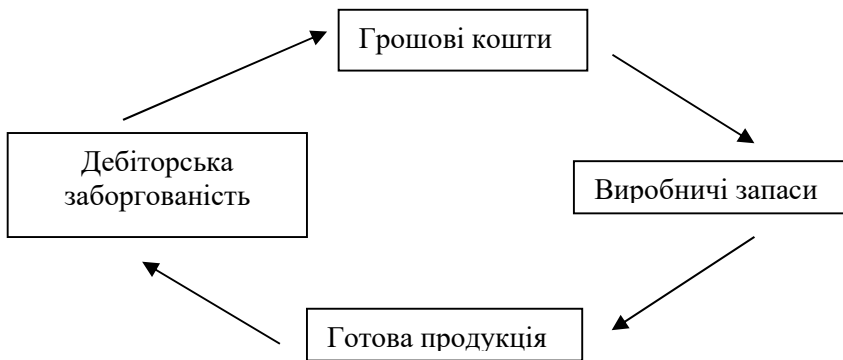
Вид інформаційного джерела	Джерело інформації
Регістри бухгалтерського обліку	Журнал 3 «Облік розрахунків, довгострокових і поточних зобов'язань», (розділи 1, 2)
	Відомості аналітичного обліку розрахунків з покупцями і замовниками; з різними дебіторами; з постачальниками та підрядниками; з виданих і отриманих векселів; за іншими операціями; з бюджетом
Дані фінансової звітності	Форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»
	Форма №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупні доходи)»
	Форма №3 «Звіт про рух грошових коштів»
	Форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності»
Дані статистичної звітності	Форма №1 – Б «Звіт про фінансові результати, дебіторську і кредиторську заборгованість»
Дані фінансового плану	Фінансовий план
Позаоблікові джерела	<ul style="list-style-type: none"> - матеріали різних перевірок – аудиторських та фінансових служб; - пояснювальні та доповідні записки; - ділове листування з партнерами, кредиторами; - матеріали засобів масової інформації, аналітичні огляди; - матеріали, отримані внаслідок особистих контактів; - фінансову інформацію, що міститься в прайс-листах, прейскурантах, довідниках.

Таблиця 4.4

**Показники оцінки стану та ефективності
використання оборотних активів підприємства**

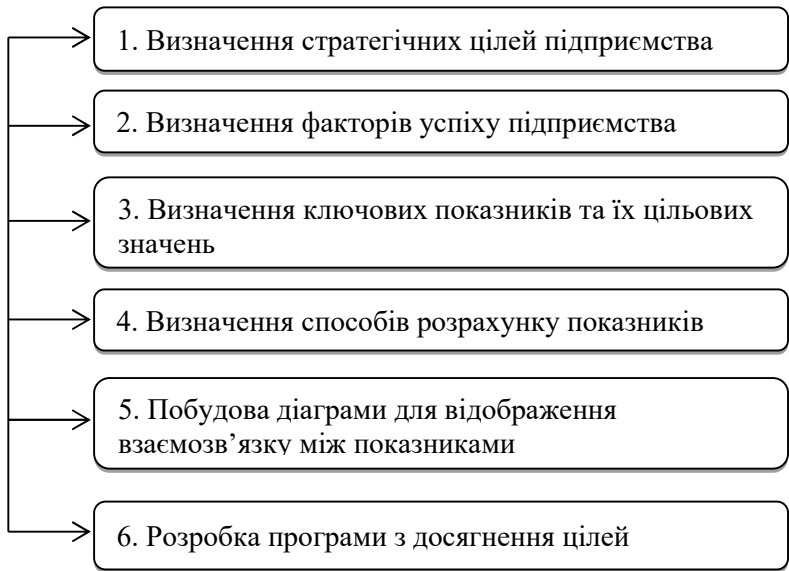
Назва показника	Порядок розрахунку	Характеристика	Нормативне значення (позитивна динаміка)
Коефіцієнт вільних матеріальних засобів	Виробничі запаси / Оборотні активи	Характеризує частку виробничих запасів у загальній сумі оборотних активів	Динаміка до зменшення
Коефіцієнт залежності матеріальних запасів	Виробничі запаси / Поточні зобов'язання і забезпечення	Характеризує частку виробничих запасів у загальній сумі поточних зобов'язань	Динаміка до зменшення
Тривалість обороту, дні	Середня сума оборотних активів / Ододенна виручка	Характеризує кількість днів, протягом яких оборотні активи здійснюють оборот	Динаміка до зменшення
Кількість оборотів, раз	Виручка від реалізації / Середня сума оборотних активів	Характеризує суму виробленої продукції з однієї гривні оборотних активів	Динаміка до збільшення
Коефіцієнт завантаження	Середня сума оборотних активів / Виручка від реалізації	Характеризує суму оборотних активів, використану для виробництва або реалізації однієї гривні виробленої продукції	Динаміка до зменшення
Сума вивільнених (залучених) коштів внаслідок прискорення (сповільнення) оборотності оборотних активів, грн.	Відхилення тривалості обороту оборотних коштів звітного періоду від попереднього × Ододенна виручка від реалізації продукції в звітному періоді	Якщо показник зі знаком «+», то кошти залучені, а якщо зі знаком «-» вивільнені	Показник зі знаком «->»

Абсолютна сума прибутку на 1 грн. оборотних активів, грн.	Чистий прибуток/ Середня сума оборотних активів	Характеризує суму прибутку, отриману від використання однієї гривні оборотних активів	Динаміка до збільшення
Рентабельність оборотних активів, %	Чистий прибуток* 100 / Середня сума оборотних активів	Характеризує рівень прибутковості від використання оборотних активів підприємства	Динаміка до збільшення

Рис. 4.2. Кругообіг оборотного капіталу підприємства

Рис. 4.3. Основні етапи системи збалансованих показників для аналізу ефективності управління оборотними активами

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ

1. Виділіть основні завдання аналізу оборотного капіталу.
2. Охарактеризуйте інформаційне забезпечення аналізу оборотних активів.
3. Визначте основні етапи оцінки оборотних активів.
4. Які Ви знаєте основні показники оцінки стану, структури й ефективності використання оборотних активів підприємства?
5. Як проводять аналіз оборотних коштів підприємства і джерел їх формування?
6. За допомогою яких показників проводять аналіз власних оборотних коштів підприємства?
7. Охарактеризуйте методику аналізу стану виробничих запасів на підприємстві.
8. За допомогою яких показників проводиться оцінка стану дебіторської заборгованості?
9. Як проводять аналіз кредиторської заборгованості?
10. Яких принципів необхідно дотримуватися при аналізі коефіцієнтів, що характеризують дебіторську заборгованість?

Тема 5. Аналіз джерел формування капіталу підприємства

Таблиця 5.1.

Підходи до трактування суті поняття «капітал»

Автор	Трактування поняття
Балабанов І.Т.	Капітал – це частина фінансових ресурсів. Капітал – це гроші, випущені в обіг, і доходи, що вони приносять від цього обігу
Бідник О.І.	Капітал визначається як власність, що належить фізичним або юридичним особам у даний момент і чітко відокремлена від доходу, отриманого від цієї власності протягом певного періоду.
Біла О.Г.	Капітал підприємства – сукупні грошові ресурси, що використовуються на підприємстві; авансований у господарську діяльність капітал власний, позичений і залучений у сукупності.
Білоліпецький В.Г.	Капітал – частина фінансових ресурсів, задіяних підприємством в оборот, і доходи, що вони приносять від цього обороту.
Бланк І.А.	Капітал – загальна вартість засобів у грошовій, матеріальній та нематеріальній формах, інвестованих у формування його активів.
Бріггем С.Ф.	Капітал – необхідний фактор виробництва, він включає компоненти боргу, нерозподілений прибуток, привілейовані акції і звичайні акції.
Кларк Дж.	Капітал – це сума активного і виробничого багатства, що складається з матеріальних засобів виробництва.
Клименко С.М.	Капітал – це сукупність матеріальних цінностей і коштів, фінансових вкладень і витрат на придбання прав і привілеїв, необхідних для здійснення його господарської діяльності.
Крамаренко Г.О., Чорна О. Е.	Капітал – це фінансові ресурси підприємства, необхідні для організації його господарської діяльності і використовувані в господарському обороті для одержання доходів і прибутку.

Моїсєєв С.В.	Капітал – це кошти підприємства, відображені в пасиві його бухгалтерського обліку. При цьому фінансовий капітал поділяється на власний, тобто сформований за рахунок власних джерел фінансових ресурсів, і позичковий, формування якого здійснюється за рахунок позичкових фінансових джерел.
Опарін В.М.	Капітал – це сума коштів, спрямованих в основні засоби та обігові кошти підприємства.
Поддєрьогін А.М.	Капітал – це кошти, якими володіє підприємство для здійснення своєї діяльності з метою отримання прибутку.
Подольська В.О.	Капітал – це вартість, яка в процесі виробництва дає нову додану вартість, тобто самозростає.
Селєзньов В.В.	Капітал є взаємозростаючою вартістю, яка виступає у вигляді певної суми грошей, що витрачаються на засоби виробництва і на заробітну плату робітникам, а потім при продажі виготовленого товару знову перетворюються на гроші, але вже в більшій кількості.

Таблиця 5.2

Класифікація капіталу

Класифікаційні ознаки	Види капіталу
За джерелами формування	<ul style="list-style-type: none"> – власний капітал (належить підприємству на правах власності); – залучений капітал (не належить підприємству, але знаходиться у його розпорядженні тимчасово на безоплатній основі); – позиковий капітал (не належить підприємству, підлягає поверненню із сплатою відсотків).
За формою надходження у процесі кругообігу	<ul style="list-style-type: none"> – грошовий капітал (у грошовій формі); – виробничий капітал (інвестований у виробничі активи); – товарний капітал (у товарній формі).
За характером використання у господарському процесі	<ul style="list-style-type: none"> – працюючий капітал (бере участь у формуванні доходів); – непрацюючий капітал (не бере участі у формуванні доходів).
Залежно від джерел походження коштів	<ul style="list-style-type: none"> – національний (вітчизняний) капітал; – іноземний капітал.
За метою використання	<ul style="list-style-type: none"> – інвестиційний капітал (використовується з метою збільшення підприємницьких можливостей); – інноваційний капітал (використовується з метою реалізації інноваційного проекту).
За формами інвестування	<ul style="list-style-type: none"> – фінансовий капітал (у грошовій формі); – матеріальний капітал (інвестований у матеріальні активи); – нематеріальний капітал (інвестований у нематеріальні активи).
За характером використання власниками	<ul style="list-style-type: none"> – споживчий капітал (з часом втрачає функції капіталу); – накопичуваний (реінвестований) капітал (з часом забезпечує приріст).
За випуском та сплатою	<ul style="list-style-type: none"> – номінальний (оголошений) капітал (встановлена засновниками в установчих

	<p>документах сумарна вартість акції компанії, що випускаються);</p> <ul style="list-style-type: none"> – випущений капітал (частина номінального капіталу, на суму якої випущено акції для розподілу між акціонерами); – оплачений капітал (частина випущеного капіталу, що оплачена акціонерами за придбані акції); – неоплачений капітал (частина випущеного капіталу, що не сплачена акціонерами за придбані акції).
За формою власності	<ul style="list-style-type: none"> – приватний капітал (належить приватній особі); – державний капітал (належить державі); – корпоративний (акціонерний) капітал (утворюється на основі акціонерної форми власності); – спільний капітал (утворюється на основі спільної форми власності); – пайовий капітал (належить партнерським підприємствам).
За відповідністю правовим нормам функціонування	<ul style="list-style-type: none"> – легальний капітал (контролюється суспільством і органами державного управління); – нелегальний («тіньовий») капітал (не контролюється суспільством і органами державного управління).
За способом перенесення вартості	<ul style="list-style-type: none"> – основний капітал (переносить свою вартість на виготовлену продукцію поступово); – оборотний капітал (цілком переносить свою вартість на виготовлену продукцію)
За терміном використання	<ul style="list-style-type: none"> – довгостроковий (сума довгострокових зобов'язань та капіталу компанії, що вкладаються на термін понад сім років, в основному – підприємницький капітал); – короткостроковий (кошти, вкладені терміном до одного року в основному – позиковий капітал).
За етапами виникнення	<ul style="list-style-type: none"> – первинний (кошти власників підприємства, резерви, внески інших компаній та інші фінансові джерела, використовувані власниками під час

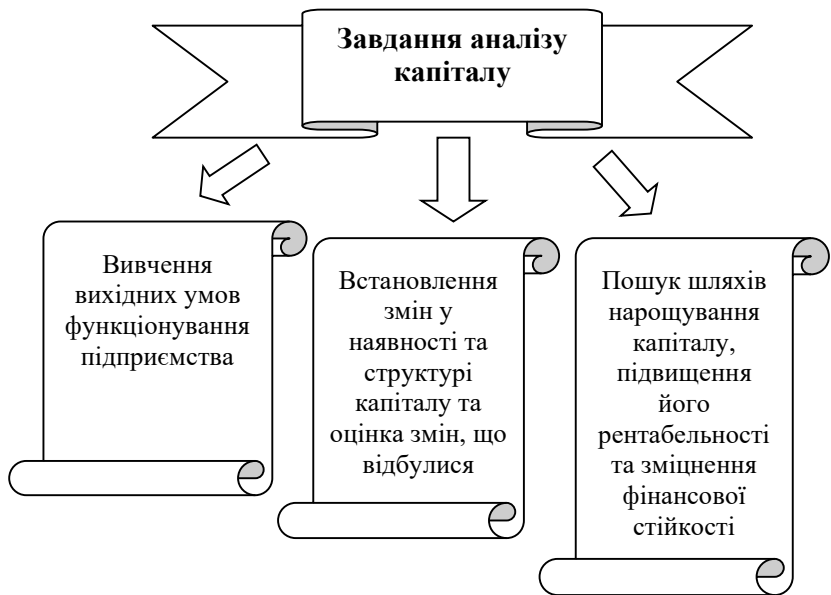
	створення підприємства); – вторинний (термінові субординовані запозичення підприємства, безстроковий капітал, не включений в первинний капітал, що використовується для початку фінансової або комерційної діяльності).
За необхідністю нормування	– нормований (активи, щодо формування та використання яких формуються певні кількісні нормативи); – ненормований (відсутність будь-яких кількісних та якісних обмежень).
За продуктивністю використання	– продуктивний (капітал, що сприяє створенню доданої вартості та зростанню прибутку підприємства); – непродуктивний (капітал, майбутні економічні вигоди від використання якого тільки покривають витрачені фінансові ресурси або взагалі відсутні).

Таблиця 5.3

Основні напрямки аналізу капіталу підприємства

Напрямок аналізу	Види аналізу
Горизонтальний аналіз	<ul style="list-style-type: none"> – порівняння показників звітного періоду з показниками попереднього; – порівняння показників звітного року з показниками аналогічного періоду минулого року; – порівняння показників капіталу за ряд років.
Вертикальний аналіз	<ul style="list-style-type: none"> – структурний аналіз капіталу за видами діяльності; – структурний аналіз капіталу за звітний період; – структурний аналіз капіталу за попередній період; – структурний аналіз власного капіталу; – структурний аналіз позикового капіталу.
Порівняльний аналіз	<ul style="list-style-type: none"> – показників капіталу підприємства з середньогалузевими значеннями; – показників капіталу підприємства з конкурентами; – показників капіталу з оптимальними значеннями; – показників капіталу підприємства з запланованими.
Коефіцієнтний аналіз	<ul style="list-style-type: none"> – розрахунок коефіцієнтів оборотності капіталу; – розрахунок показників рентабельності капіталу.

Рис. 5.1. Основні завдання аналізу капіталу

Рис. 5.2. Принципи формування капіталу підприємства

Таблиця 5.4

**Показники оцінки стану та ефективності
використання капіталу підприємства**

Назва показника	Порядок розрахунку	Характеристика	Нормативне значення (позитивна динаміка)
Капітало-віддача	Виручка від реалізації / Середня сума капіталу	Характеризує суму виробленої продукції з однієї гривні капіталу	Збільшення
Капітало-місткість	Середня сума капіталу/ Виручка від реалізації	Характеризує суму капіталу, яку було використано для виробництва або реалізації однієї гривні виробленої продукції	Зменшення
Тривалість обороту капіталу, дні	Середня сума капіталу/Одноденна виручка	Характеризує кількість днів протягом яких здійснюється один оборот капіталу	Зменшення
Рентабельність капіталу, %	Чистий прибуток * 100 / Середня сума капіталу	Характеризує рівень прибутковості від використання капіталу підприємства	Збільшення

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ

1. Дайте визначення капіталу підприємства.
2. У якій формі фінансової звітності відображається сума капіталу?
3. Які дії передбачає аналіз капіталу підприємства?
4. У чому відмінність між вертикальним і горизонтальним аналізом капіталу підприємства?
5. З якою метою здійснюють аналіз структури фінансових зобов'язань?
6. Які можливості для аналізу капіталу підприємства дає використання форми № 4 «Звіт про власний капітал»?
7. Які коефіцієнти застосовують для аналізу капіталу підприємства?
8. Які показники оборотності Вам відомі?

Тема 6. Аналіз грошових потоків

Таблиця 6.1

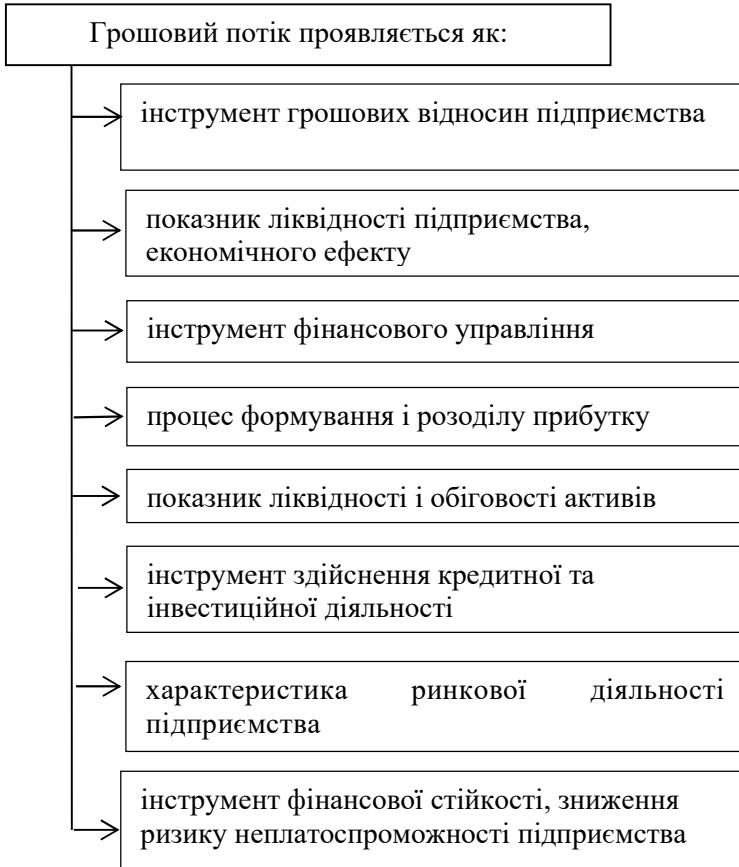
Підходи до визначення поняття «грошові потоки»

Автор	Сутність грошових потоків
Бланк І.А.	Грошовий потік – сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, генерованих господарською діяльністю підприємства.
Бутинець Ф.Ф.	Грошовий потік – найважливіший самостійний об'єкт фінансового аналізу, який проводиться з метою оцінки фінансової стійкості та платоспроможності підприємства
Гроппеллі А. Нікбахт Е.	Грошовий потік – як міра ліквідності підприємства, що складається з чистого доходу і безготівкових витрат, таких, як амортизаційні відрахування
Загородної А.Г., Вознюк Г.Л.	Грошовий потік – надходження (додатний грошовий потік) і витрачання (від'ємний грошовий потік) коштів у процесі здійснення господарської діяльності підприємства
Кірейцев Г.Г.	Грошовий потік – є одним із ключових моментів оптимального співвідношення між ліквідністю та прибутковістю
Коласс Б.	Грошовий потік – надлишок, який утворюється на підприємстві в результаті всіх операцій, пов'язаних із господарською діяльністю
Краменко Г.О.	Грошовий потік – сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, генерованих господарською діяльністю підприємства
Краменко В.І.	Грошовий потік – сукупність надходжень і вибуття коштів за певний період часу, формованих у процесі господарської діяльності
Маркіна І.А.	Грошовий потік – сукупність розподілених за часом надходжень і виплат грошових коштів, які утворюються в процесі господарської діяльності і пов'язані із забезпеченням його платоспроможності
Мних Є.В.	Грошовий потік – сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, які генеруються його господарською діяльністю

Таблиця 6.2

Класифікація грошових потоків

Класифікаційна ознака грошових потоків	Види грошових потоків
1. За масштабами обслуговування господарського процесу:	<ul style="list-style-type: none"> – на цілому підприємстві; – в окремих структурних підрозділах підприємства; – в окремих господарських операціях.
2. За видами господарської діяльності підприємства:	<ul style="list-style-type: none"> – з операційної діяльності; – з інвестиційної діяльності; – з фінансової діяльності.
3. За спрямованістю руху коштів:	<ul style="list-style-type: none"> – вхідні; – вихідні.
4. За методами обчислення обсягу грошових коштів:	<ul style="list-style-type: none"> – валовий, що характеризує всю сукупність грошових коштів на підприємстві; – чистий, що визначається як різниця між вхідними і вихідними грошовими потоками.
5. За рівнем достатності обсягу грошових коштів:	<ul style="list-style-type: none"> – надлишковий; – дефіцитний.
6. За методом оцінки в часі:	<ul style="list-style-type: none"> – теперішній, що оцінюється за вартістю поточного моменту часу; – майбутній, що оцінюється за вартістю наступного моменту часу.
7. За стабільністю тимчасових інтервалів формування регулярні грошові потоки:	<ul style="list-style-type: none"> – з рівномірними тимчасовими інтервалами в рамках розглянутого періоду (ануїтет); – з не рівномірними тимчасовими інтервалами в рамках розглянутого періоду (графік лізингових платежів).
8. За безперервністю формування:	<ul style="list-style-type: none"> – регулярний, що здійснюється постійно; – дискретний, що характеризує разові надходження або витрати.

Рис. 6.1. Основні змістові характеристики грошового потоку підприємства

Таблиця 6.3

Коефіцієнти платоспроможності грошових потоків

Коефіцієнт	Розрахунок	Економічний зміст
Коефіцієнт руху грошових коштів у результаті операційної діяльності	Відношення чистого грошового потоку від операційної діяльності до поточних зобов'язань	Показує здатність підприємства генерувати ресурси в процесі своєї операційної діяльності для виконання поточних зобов'язань
Коефіцієнт грошового покриття виплат за відсотками	Сума величини чистого грошового потоку від операційної діяльності, сплачених відсотків та сплачених податків до суми сплачених відсотків по довгострокових та короткострокових зобов'язаннях	Показує, чи достатньо грошових коштів генерує підприємство в процесі своєї операційної діяльності для виплати відсотків по довгострокових та короткострокових зобов'язаннях
Коефіцієнт грошового покриття короткострокових боргів	Відношення величини чистого грошового потоку від операційної діяльності, зменшеної на суму дивідендів, до суми короткострокових зобов'язань	Оцінює здатність підприємства погашати свої короткострокові зобов'язання

Таблиця 6.4

Коефіцієнти ліквідності грошових потоків

Коефіцієнт	Розрахунок	Економічний зміст
Коефіцієнт ліквідності грошових потоків	Співвідношення вхідного і вихідного грошових потоків	Характеризує, у скільки разів можна скоротити надходження грошових коштів, щоб здійснити не-обхідні платежі. Значення цього показника повинно перевищувати 1.
Коефіцієнт ефективності грошових потоків	Відношення чистого грошового потоку до відпливу грошових коштів	Характеризує ефективність формування грошових потоків підприємства. Має бути більше 1.
Коефіцієнт ступеня залежності	Відношення короткострокових та довгострокових зобов'язань до поточного чистого грошового потоку	Характеризує здатність підприємства у перспективі виплатити не тільки відсотки за зобов'язаннями, а ще й повернути основну суму боргу

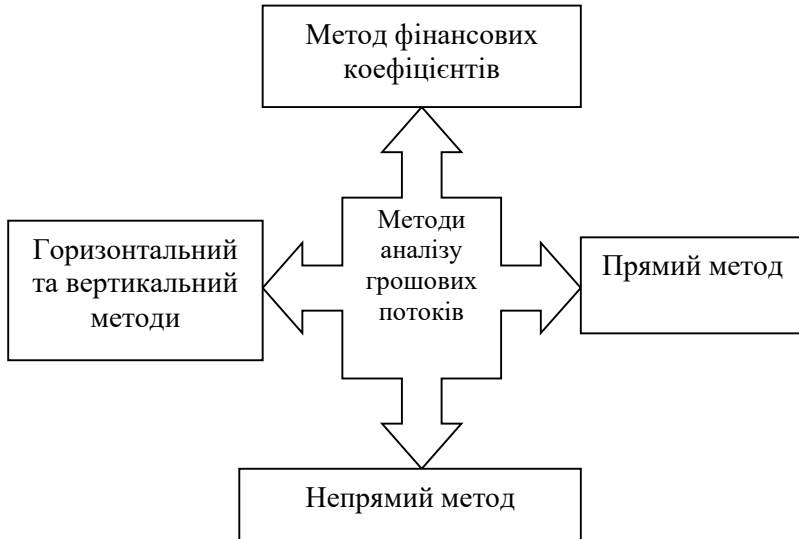
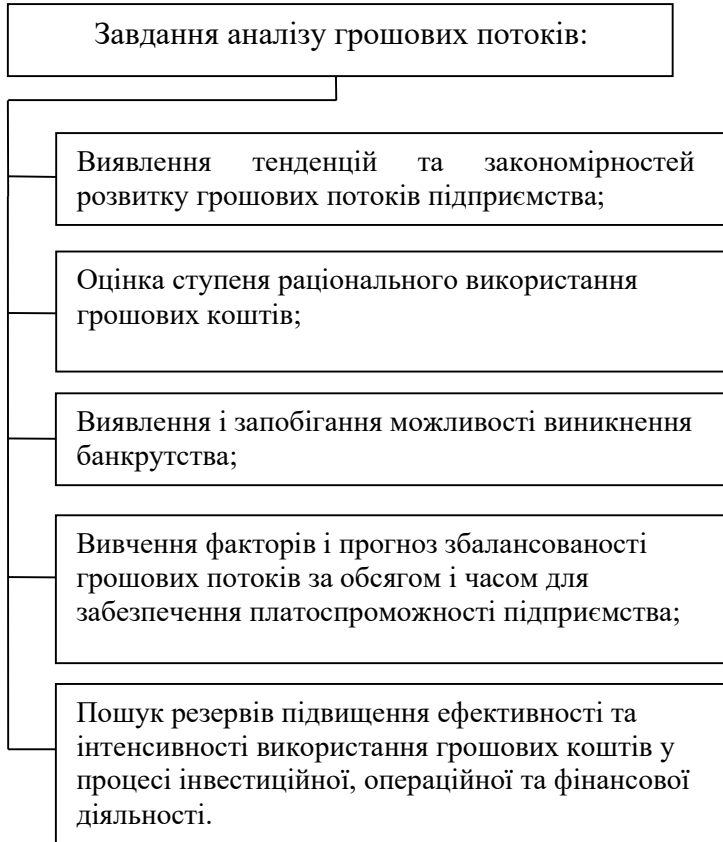

Рис. 6.2. Методи аналізу грошових потоків

Рис. 6.3. Завдання аналізу грошових потоків

Рис. 6.4. Показники оборотності грошових коштів

Рис. 6.5. Загальні показники ефективності грошових потоків

Для аналізу достатності грошових потоків розраховують показники:

1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності, який визначається як відношення грошових коштів і поточних фінансових інвестицій до поточних зобов'язань. Характеризує здатність підприємства погасити поточні зобов'язання за рахунок вільної грошової готівки і високоліквідних цінних паперів. Оптимальне значення даного показника 0,2 - 0,25.

2. Коефіцієнт Бівера, який визначається як відношення чистого прибутку за мінусом амортизаційних відрахувань до загальної суми заборгованості підприємства. Характеризує здатність підприємства погашати зобов'язання перед зовнішніми кредиторами. Оптимальне значення більше 0,4;

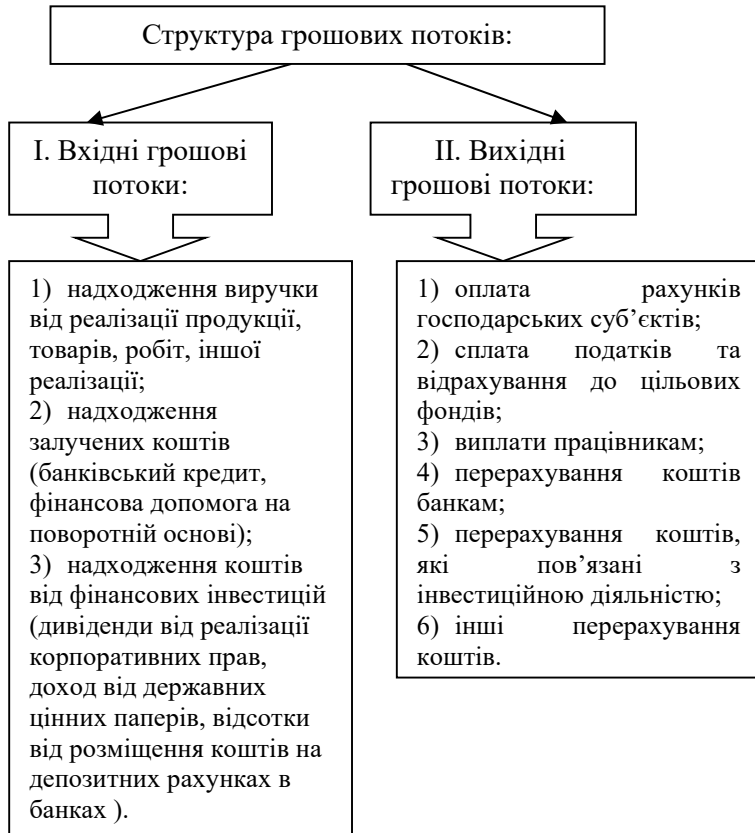
3. Коефіцієнт ліквідності грошового потоку, який визначається як відношення різниці вхідного грошового потоку і зміни залишків грошових активів до вихідного грошового потоку. Характеризує здатність підприємства покривати витрати за рахунок надходження коштів;

4. Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку, який визначається як відношення чистого грошового потоку до суми сплати основного боргу за кредитами, суми приросту запасів, виплачені дивіденди;

5. Термін повернення боргів, який визначається як відношення середнього розміру залученого капіталу до чистого грошового потоку. Характеризує період в кварталах протягом якого підприємство зможе повернути суму позик, при умові що буде направляти на це всю величину отриманого чистого грошового потоку;

7. Коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку, який визначається як відношення різниці чистого грошового потоку і виплачених дивідендів до суми приросту реальних інвестицій і приросту довгострокових фінансових інвестицій. Характеризує достатність чистого грошового потоку для здійснення інвестицій.

Рис. 6.6. Показники достатності грошових потоків

Рис. 6.7. Структура грошових потоків

Рис. 6.8. Основні причини дефіциту грошових коштів

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ

1. Розкрийте зміст поняття «грошовий потік».
2. За якими критеріями і як класифікують грошові потоки підприємства? Яка класифікація найбільш поширена у фінансовому аналізі?
3. Як оцінюють грошові потоки?
4. Які форми звітності і з якою метою використовують у процесі аналізу грошових потоків підприємства?
5. Охарактеризуйте основні джерела формування вхідного грошового потоку підприємства.
6. Назвіть основні джерела формування вихідного грошового потоку підприємства.
7. Як розраховують чисті грошові потоки за видами діяльності і сукупний за прямим методом?
8. Розкрийте послідовність розрахунку чистих грошових потоків за видами діяльності і сукупного грошового потоку за непрямим методом.
9. Назвіть переваги і недоліки кожного з методів оцінки грошових потоків.
10. Перелічіть показники, які характеризують ефективність використання грошових коштів.
11. Які показники відображають синхронність надходження і витрачання грошових коштів?

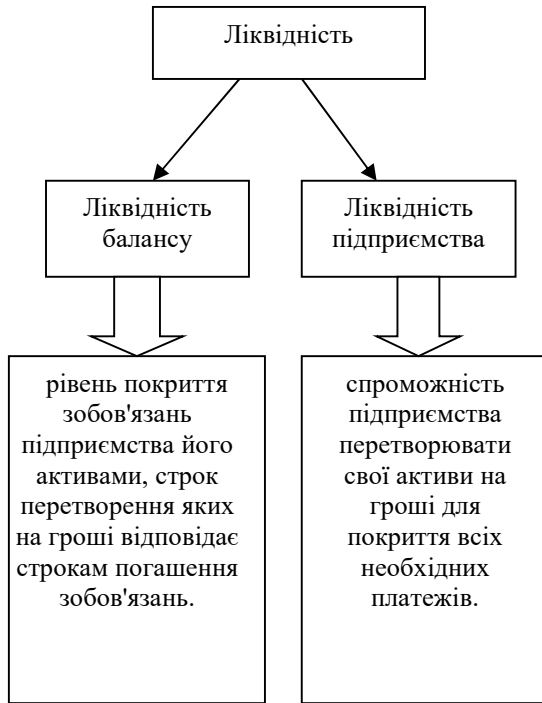

Тема 7. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства

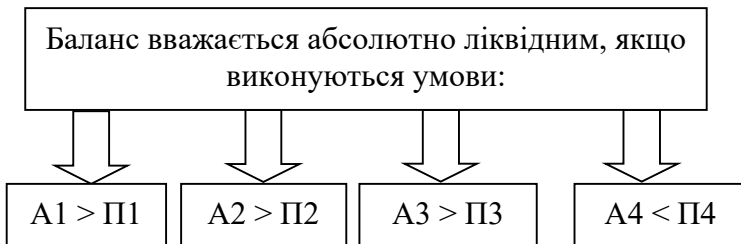
Таблиця 7.1

Підходи до визначення понять «ліквідність» і «платоспроможність»

Автор	Сутність грошових потоків
Цал-Цалко Ю. С.	Ліквідність – показник фінансового стану, який показує як швидко підприємство може безперешкодно продати свої активи, одержати гроші, і повернути борги у міру настання строку їх повернення. Платоспроможність – можливість підприємства своєчасно задовольняти платіжні вимоги постачальників, повертати кредити і позики, видавати заробітну плату, вносити платежі до бюджету.
Шеремет О. О.	Ліквідність – здатність підприємства розрахуватися зі своїми поточними зобов'язаннями шляхом перетворення активів на гроші. Платоспроможність – можливість підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої строкові зобов'язання.
Шморгун Н. П., Головко І. В.	Ліквідність – ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких на грошові кошти відповідає строку погашення платіжних зобов'язань. Платоспроможність – здатність суб'єктів економічної діяльності погашати свої довготермінові зобов'язання.
Відяпін. В. І., Добриніна А. І.	Ліквідність – можливість швидкого переводу активу в готівку без істотної втрати його вартості. Платоспроможність – здатність позичальника своєчасно здійснювати розрахунки за всіма видами своїх зобов'язань.
Деева Н. М., Дедіков О. І.	Ліквідність – спроможність підприємства перетворювати свої активи в гроші для покриття всіх необхідних платежів у термін їх сплати. Платоспроможність – наявність у підприємства грошових коштів і їх еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, що вимагає негайного погашення.

Рис. 7.1. Види ліквідності

Рис. 7.2. Умови ліквідності балансу

Таблиця 7.2

Групування активів і пасивів за ступенем ліквідності та строком погашення

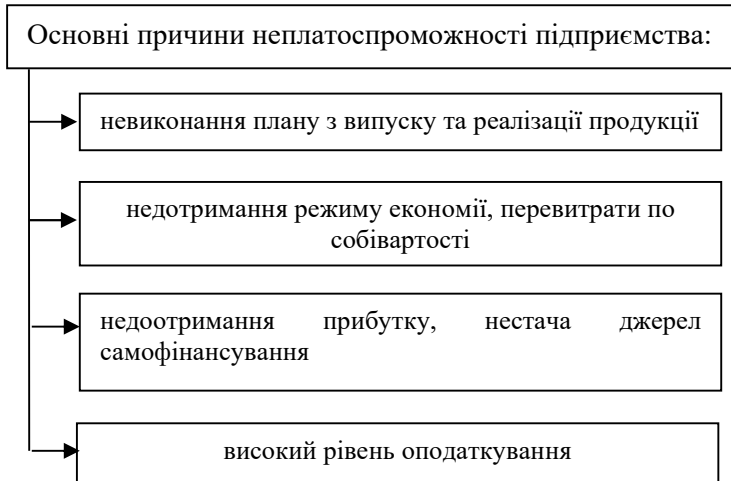
Активи		Пасиви	
A1 Абсолютно ліквідні	– грошові кошти – поточні фінансові інвестиції	П1 Термінові	– поточна кредиторська заборгованість – інші поточні зобов'язання
A2 Середньо-ліквідні	– дебіторська заборгованість – векселі одержані	П2 Коротко-строкові	– короткострокові кредити банків – векселі видані – поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями – поточні забезпечення
A3 Малоліквідні	– запаси – витрати майбутніх періодів – інші оборотні активи – групи вибуття, необоротні активи, утримувані від продажу	П3 Довгострокові	– довгострокові зобов'язання і забезпечення
A4 Неліквідні	– необоротні активи	П4 Постійні	– власний капітал – доходи майбутніх періодів – забезпечення наступних витрат і платежів

Таблиця 7.3

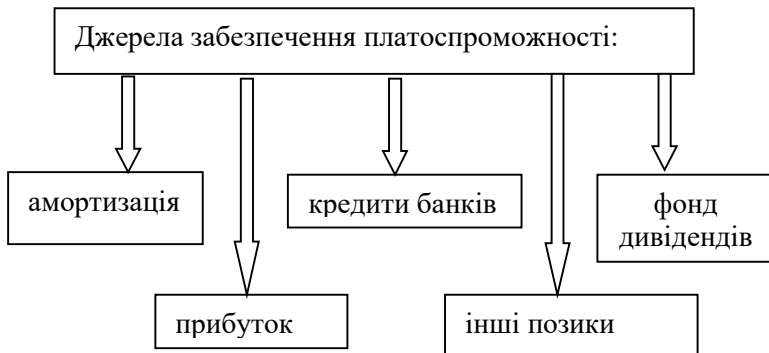
Відносні показники оцінки ліквідності підприємства

Показник	Формула розрахунку	Характеристика	Оптимальне значення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$A1 / ПЗ$	Сума абсолютно ліквідних активів, що припадає на 1 грн. поточних зобов'язань	0,2-0,5
Коефіцієнт критичної оцінки	$(A1+A2) / ПЗ$	Сума абсолютно і середньо ліквідних активів, що припадає на 1 грн. поточних зобов'язань	0,8-0,9
Коефіцієнт загальної ліквідності	$OA / ПЗ$	Сума поточних активів, що припадає на 1 грн. поточних зобов'язань	1-1,5
Тривалість обороту дебіторської заборгованості	$Дeб\ Зсер / ВРодн$	Середній період погашення дебіторської заборгованості	
Тривалість обороту кредиторської заборгованості	$Кред\ Зсер / ВРодн$	Середній період погашення кредиторської заборгованості	
Тривалість обороту запасів	$Зап\ сер / ВРодн$	Кількість днів зберігання запасів на складі від моменту їх надходження до моменту передачі у виробництво	
Коефіцієнт мобільності активів	OA / A	Частка оборотних активів в активах підприємства	Більше 0,5
Маневреність робочого капіталу	$A1 / РК$	Частка абсолютно ліквідних активів у робочому капіталі, що забезпечує свободу фінансового маневру	
Коефіцієнт забезпеченості реалізації робочим капіталом	$РК / ЧД$	Співвідношення короткострокової платоспроможності та річного операційного грошового потоку	

Коефіцієнт захищеного періоду	$(OA + ВМП) / ОпВодн$	Час, за який підприємство може здійснювати поточну операційну діяльність за рахунок ліквідних активів, не залучаючи додаткових джерел фінансування	
-------------------------------	-----------------------	--	--

Рис. 7.3. Причини неплатоспроможності підприємства

Рис. 7.4. Джерела забезпечення платоспроможності

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ

1. Дайте визначення понять «платоспроможність» і «ліквідність».
2. У чому відмінності між платоспроможністю і ліквідністю?
3. З якою метою здійснюється оцінка платоспроможності і ліквідності?
4. Як групуються активи за ступенем їх ліквідності?
5. Як групуються пасиви за ступенем терміновості їх погашення?
6. У який спосіб визначається ліквідність балансу на підставі абсолютних величин?
7. Назвіть основні відносні показники ліквідності балансу і дайте їх коротку характеристику.
8. Який із показників ліквідності балансу найбільшою мірою характеризує поточну платоспроможність підприємства?
9. Як оцінюються поточна і перспективна ліквідність балансу за абсолютними даними?
10. Який показник комплексно відображає ліквідність балансу і як він розраховується?
11. Які умови характеризують незадовільну структуру балансу?
12. Як за умови незадовільної структури балансу оцінюється можливість відновлення (втрати) платоспроможності підприємства?

Тема 8. Аналіз фінансової стійкості підприємства

Таблиця 8.1

Існуючі підходи до визначення фінансової стійкості підприємства

Автор	Визначення фінансової стійкості
Л.О. Коваленко, Г.О. Крамаренко	Фінансова стійкість – це більш узагальнена характеристика фінансового стану підприємства, яка певною мірою включає показники ліквідності та платоспроможності.
М.Я. Коробов	Фінансова стійкість формується під впливом рентабельності діяльності. Якщо підприємство збиткове, малорентабельне, якщо величина прибутку падає, говорити про задовільний фінансовий стан, фінансову стійкість не доводиться.
М. Д. Білик, Г.В. Савицька	Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів підприємства, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення.
К.В. Измайлова	Це фінансова незалежність підприємства, тобто здатність маневрувати власними коштами, достатня фінансова забезпеченість безперервного процесу діяльності.
Т. Фролова	Забезпеченість запасів і витрат різними видами джерел фінансування.
Т.О. Паргин	Стабільність фінансового стану підприємства, що забезпечується достатньою часткою власного капіталу в складі джерел фінансування.

Рис. 8.1. Характеристики фінансової стійкості

Рис. 8.2. Завдання аналізу фінансової стійкості

Рис. 8.3. Чинники, які впливають на фінансову стійкість

Таблиця 8.2

**Характеристика показників фінансової стійкості,
визначеної за інтегральним підходом**

Назва показника	Алгоритм розрахунку	Суть показника
Коефіцієнт покриття матеріальних запасів власними оборотними коштами	<u>власні оборотні кошти</u> матеріальні оборотні активи	Характеризує частку матеріальних оборотних активів, що фінансується за рахунок власних оборотних коштів
Коефіцієнт маневреності власних коштів	<u>власні оборотні кошти</u> обсяг власного капіталу	Відображує мобільність власних джерел коштів
Індекс постійного активу	основні засоби та інші <u>необоротні активи</u> обсяг власного капіталу	Характеризує частку основних засобів і необоротних активів у складі власних джерел коштів
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	обсяг довгострокового <u>капіталу підприємства</u> обсяг власного капіталу	Дає оцінку інтенсивності використання підприємством довгострокових позикових коштів на відновлення та розширення
Коефіцієнт накопичення зносу	<u>нарахована сума зносу</u> первісна балансова вартість основних засобів	Слугує для оцінки ступеня фінансування, заміни й оновлення основних засобів за рахунок їх зносу
Коефіцієнт реальної вартості майна	(вартість основних засобів + вартість незавершеного виробництва + вартість виробничих запасів + МШП) / загальна сума активів	Характеризує рівень виробничого потенціалу підприємства
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	обсяг позикового <u>капіталу підприємства</u> обсяг власного капіталу	Відображує залежність підприємства від позикових коштів

Таблиця 8.3

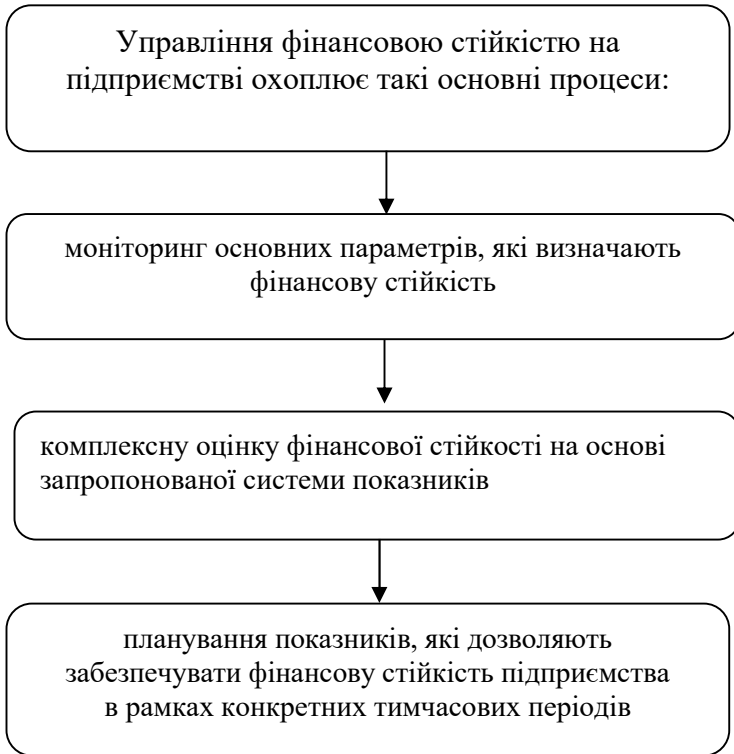
Типи фінансової стійкості

Тип фінансової стійкості	Формула для розрахунку	Джерела інформації та алгоритм розрахунку
Абсолютна стійкість	Запаси < Власні оборотні кошти	Ф. №1, р.1100 < Ф. №1, р.1495 - р.1095
Нормально стійкий фінансовий стан	Запаси < Власні оборотні кошти + Довгострокові зобов'язання	Ф. №1, р. 1100 < Ф.№1, р.1495 -р.1095 + р.1595
Нестійкий фінансовий стан	Запаси < Власні оборотні кошти + Довгострокові зобов'язання + Короткострокові зобов'язання	Ф. №1, р. 1100 < Ф.№1, р.1495 -р.1095 + р.1595 + 1695
Кризовий фінансовий стан	Запаси > Власні оборотні кошти + Довгострокові зобов'язання + Короткострокові зобов'язання	Ф. №1, р. 1100 > Ф.№1, р.1495 -р.1095 + р.1595 + 1695

Таблиця 8.4

Вихідна інформація для розрахунку порога рентабельності та запасу фінансової стійкості

Показники	Умовні позначення	Порядок розрахунку за даними форми №2 (рядки)
Операційний дохід	ОД	2000+2120
Операційні витрати	ОВ	2050+2130+2150+2180
у тому числі: змінні витрати	ЗВ	2050 x ((2500+2505+2510)÷2550)+2180
постійні витрати	ПВ	2050 x ((2515+2520)÷2550)+2130+2150
Маржинальний дохід	МД	ОД – ЗВ
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	П	2190 (2195)

Рис. 8.4. Процеси управління фінансовою стійкістю підприємства

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ

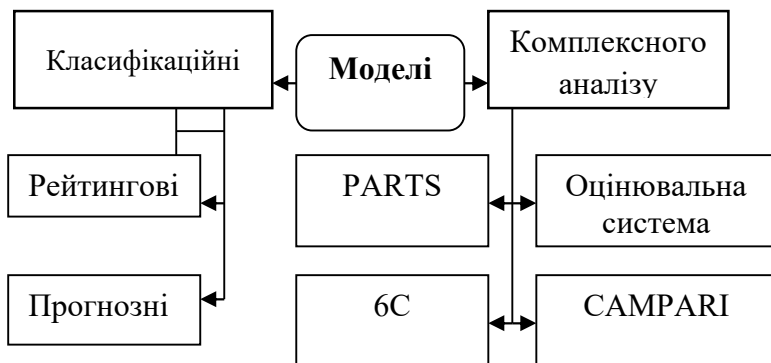
1. Розкрийте суть поняття «фінансова стійкість підприємства».
2. Яке значення має фінансова стійкість для власників підприємства та його ділових партнерів? Чому?
3. Які основні підходи аналізу фінансової стійкості підприємства?
4. Які форми фінансової звітності основні для проведення аналізу фінансової стійкості підприємства?
5. Розкрийте зміст і методику аналізу абсолютних показників фінансової стійкості підприємства.
6. У чому полягає відносна оцінка фінансової стійкості підприємства?
7. Які коефіцієнти застосовують для оцінки фінансової стійкості підприємства?
8. Що вважається сталими джерелами фінансування оборотних активів?
9. Охарактеризуйте зовнішній і внутрішній аспекти фінансової стійкості підприємства.
10. Наведіть порядок розрахунку власного оборотного капіталу та перманентного капіталу.
11. Дайте означення запасу фінансової стійкості. Висвітліть порядок розрахунку цього показника.

Тема 9. Аналіз кредитоспроможності підприємств

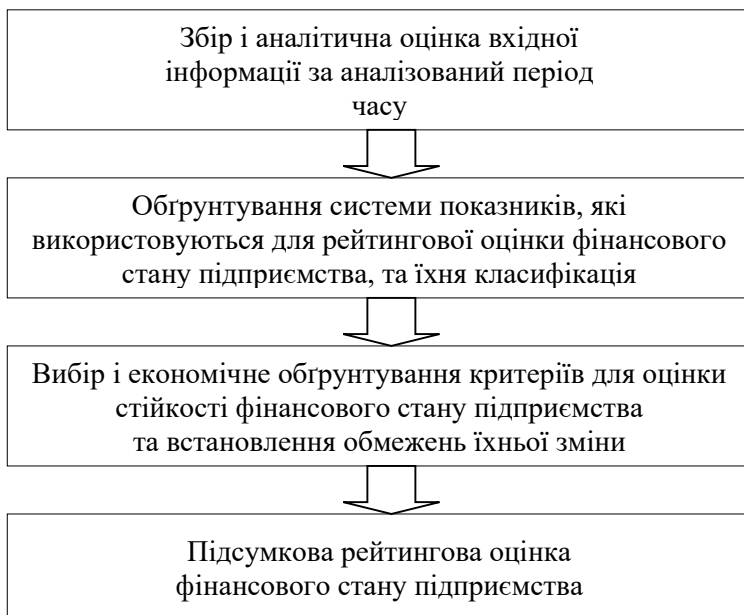
Таблиця 9.1

Наукове трактування кредитоспроможності

Автор	Зміст категорії
Л.О. Примостка	Під кредитоспроможністю позичальника розуміють здатність юридичної чи фізичної особи повністю і в зазначені терміни виконати всі умови кредитної угоди.
В.В. Гласюк	Кредитоспроможність – спроможність позичальника за конкретних умов кредитування в повному обсязі й у визначений кредитною угодою термін розрахуватися зі своїми борговими зобов'язаннями виключно грошовими коштами, що генеруються позичальником у ході звичайної діяльності.
О.О. Терещенко	Кредитоспроможність – наявність у боржника (контрагента банку) передумов для проведення кредитної операції і його спроможність повернути борг у повному обсязі та в обумовлені договором строки.
І.А. Бланк, Я.В. Соколов	Кредитоспроможність – це система умов, які визначають здатність підприємства залучати кредит у різних формах, виконуючи всі пов'язані з ним фінансові зобов'язання в повному обсязі і в передбачені терміни.
Н.М. Десева, О.І. Дедикв, М.О. Сахарова	Кредитоспроможність – фінансово-господарський стан підприємства чи організації, котрий дає впевненість у ефективному використанні позичених коштів, спроможність та готовність позичальника повернути кредит згідно умов договору.
Поездника О.І.	Кредитоспроможність – комплексне поняття, яке характеризує спроможність та готовність позичальника до здійснення кредитної операції, яка оцінюється банком з огляду на фінансово-економічне становище позичальника та на якість зробленої ним кредитної пропозиції, а також з точки зору прийнятності для банку-кредитора кредитного ризику.

Рис. 9.1. Моделі оцінки кредитоспроможності

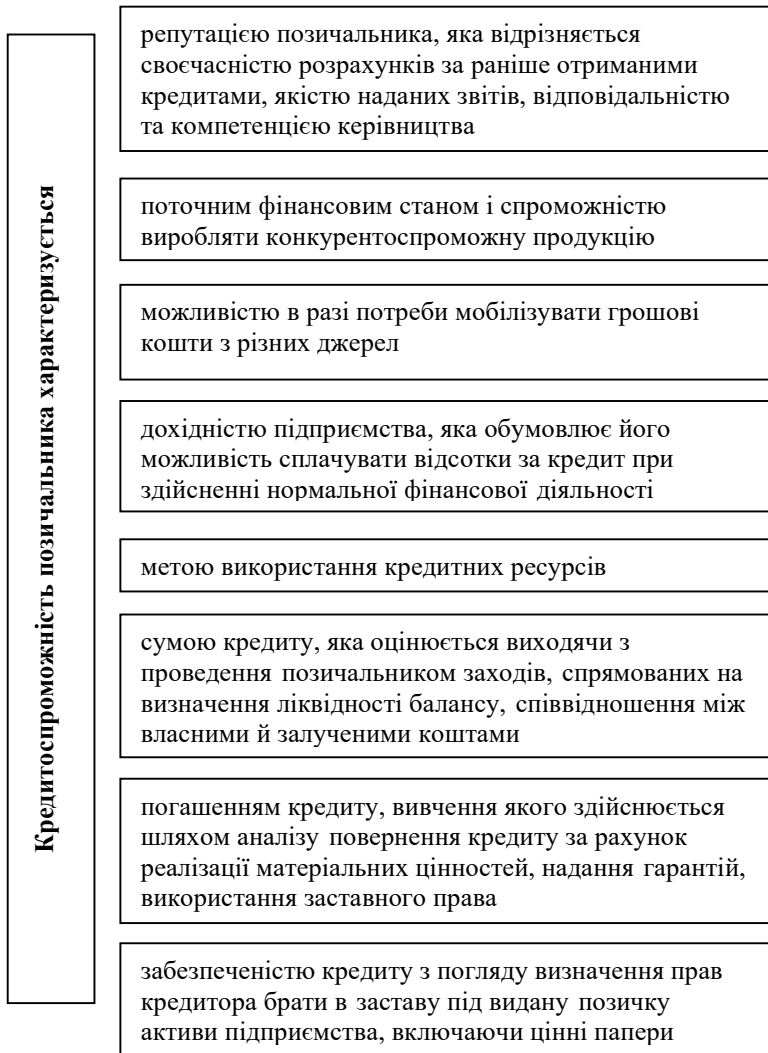
Рис. 9.2 Етапи проведення рейтингової оцінки

Таблиця 9.2

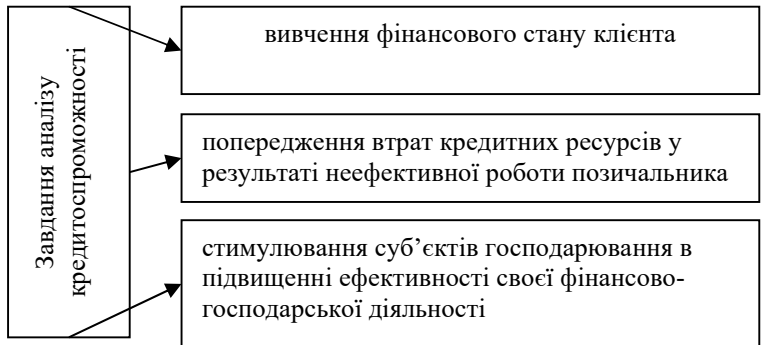
Система показників Бівера

Показник	Розрахунок показник	Рекомендоване значення		
		для стійких підприємств	за 5 років до банкрутства	за 1 рік до банкрутства
Коефіцієнт Бівера	(Чистий прибуток + Амортизація) / (Довгострокові зобов'язання + Короткострокові зобов'язання)	0,4...0,45	0,17	-0,15
Коефіцієнт загальної ліквідності	Оборотні активи / Короткострокові зобов'язання	$\geq 3,2$	$\geq 2,0$	$\geq 1,0$
Рентабельність капіталу за чистим прибутком	(Чистий прибуток / активи)*100	6-8	4	2
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	Зобов'язання / Активи	$\geq 0,37$	$\geq 0,50$	$\geq 0,80$
Коефіцієнт покриття активів власним оборотним капіталом	Власний оборотний капітал / Активи	0,4	$\geq 0,30$	$\geq 0,06$

Рис. 9.3. Характеристики кредитоспроможності

Метою аналізу кредитоспроможності є оцінка результатів фінансової діяльності позичальника, на основі якої кредитор приймає рішення щодо можливості надання кредиту або припинення кредитних відносин з клієнтом.

Рис. 9.4. Мета і завдання аналізу кредитоспроможності

Таблиця 9.3

Відмінність між платоспроможністю та кредитоспроможністю

Кредитоспроможність	Платоспроможність
Поняття вужче у відмінності від платоспроможності	Поняття, що вміщає в себе поняття кредитоспроможності
Прогнозує платоспроможність підприємства на термін кредиту.	Фіксує неплатежі за минулий період або яку-небудь іншу дату.
Характеризує можливість погашення частини загальної заборгованості, а саме позикової заборгованості.	Характеризує здатність і можливість погасити всі види заборгованості.
Джерела погашення	
- виручка від реалізації продукції; - виручка від реалізації майна прийнятого банком в заставу по позиції; - гарантія іншого банку або підприємства.	- виручка від реалізації продукції; - виручка від реалізації майна підприємства.

Таблиця 9.4

Класифікація позичальників юридичних осіб здійснюється за результатами оцінки фінансового стану

Клас	Характеристика класу
Клас А	<p>Фінансова діяльність дуже хороша і дає змогу погашати основну суму кредиту та відсотків по ньому в установлені строки:</p> <ul style="list-style-type: none"> • не менш як п'ять років з часу державної реєстрації; • не менш як один рік з часу останньої структурної реорганізації, зміни складу акціонерів; • наявність позитивних аудиторських висновків за останні три роки діяльності; • наявність перспективного бізнес-плану; • відсутність фактів неповернення чи несвоєчасного повернення позик; • відсутність фактів несплати чи несвоєчасної сплати нарахованих відсотків за позиками; • прибуткова діяльність за останні три роки. <p>До цього класу належать позичальники, стосовно яких немає жодних сумнівів щодо своєчасності та повноти погашення позики і відсотків за нею.</p>
Клас Б	<p>Фінансова діяльність добра або дуже добра, але немає можливості підтримувати її на цьому рівні впродовж тривалого часу:</p> <ul style="list-style-type: none"> • не менш як п'ять років з часу державної реєстрації; • не менш як один рік з часу останньої структурної реорганізації, зміни складу акціонерів; • наявність позитивних аудиторських висновків за останні три роки діяльності; • наявність бізнес-плану; • відсутність фактів неповернення як несвоєчасного повернення позик; • відсутність фактів несплати чи несвоєчасної сплати нарахованих відсотків за позиками; • прибуткова діяльність за попередній господарський рік, але рівень прибутку порівняно з минулим роком зменшився. <p>До цього класу відносять позичальників, до яких</p>

	<p>щодо спроможності до своєчасного й повного погашення позик та сплати відсотків за ними на момент класифікації немає претензій, але передбачена реорганізація, диверсифікація виробництва, зміна профілю діяльності, району роботи тощо або зовнішні чинники (загальний стан галузі основної діяльності) не дають можливості віднести їх до вищого класу.</p>
Клас В	<p>Фінансова діяльність задовільна, проте спостерігається чітка тенденція до погіршення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • менше від трьох років з часу державної реєстрації; • менш як один рік з часу останньої структурної реорганізації, зміни складу акціонерів; • наявність позитивного аудиторського висновку за останній рік діяльності; • наявність бізнес-плану чи його розробки; • наявність фактів періодичного затримання повернення позик та сплати нарахованих відсотків за нею; • чітко простежується поява негативних чинників щодо первісних джерел погашення позик. <p>До цього класу належать позичальники, якість джерел погашення позик (виручка від реалізації) яких більше не влаштовує банк внаслідок появи періодичної затримки погашення позики та відсотків за нею.</p>
Клас Г	<p>Фінансова діяльність погана , спостерігається її чітка циклічність протягом коротких періодів часу:</p> <ul style="list-style-type: none"> • менш як один рік з часу державної реєстрації останньої структури реорганізації, зміни в складі акціонерів; • наявність частково негативного аудиторського висновку або відсутність аудиторського висновку; • відсутність бізнес-плану; • наявність фактів неповернення чи несвоечасного повернення позик; • наявність фактів несплати або несвоечасної сплати нарахованих відсотків за позиками; • збиткова діяльність за попередній рік, негативні фінансові результати у поточному році; • відсутність повного покриття суми позики

	<p>розміром застави чи іншого забезпечення;</p> <ul style="list-style-type: none"> • нестабільна динаміка показників на кварталні дати, значення показників погіршується. <p>До цього класу відносять позичальників, які не можуть повернути повної суми позики в строк та на умовах, передбачених кредитним договором (відсутність повного забезпечення позики заставою, негативні фінансові результати тощо).</p>
Клас Д	<p>Фінансова діяльність свідчить про збитки і, очевидно, основна сума позики, на відстрочки за нею не можуть бути надані:</p> <ul style="list-style-type: none"> • менш як один рік з часу державної реєстрації, останньої структури реорганізації, зміни в складі акціонерів; • наявність негативного аудиторського висновку чи відсутність аудиторського висновку; • відсутність бізнес-плану; • наявність фактів неповернення або несвоечасного повернення позик; • наявність фактів несплати чи несвоечасної сплати нарахованих відсотків за позиками; • відсутність повного покриття суми позики розміром застави або іншого забезпечення; • позичальника визначено банкрутом або проти нього ведеться справа в арбітражному суді; • збиткова діяльність за останні три роки, негативні фінансові результати за поточний рік. <p>До цього класу належать позичальники, подальше кредитування яких неприпустиме, а видані позики практично неможливо повернути на час проведення класифікації.</p>

Таблиця 9.5

**Розрахунок фінансових показників, які
використовуються для оцінки кредитоспроможності
за методикою НБУ**

Фінансовий показник	Характеристика	Формула розрахунку
К1, МК1 - показники капіталу	Частка капіталу в балансі підприємства	Власний капітал / Валюта балансу (актив)
К2, МК2 - показники загальної ліквідності	Спроможність підприємства покривати короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних активів	Оборотні активи / Поточні зобов'язання і забезпечення
К3, МК3 - показники покриття боргу прибутком до оподаткування	Спроможність обслуговування боргу прибутком до оподаткування	Фінансовий результат до оподаткування / Короткострокові та довгострокові зобов'язання
К4, МК4 - показники операційної рентабельності активів	Ефективність використання активів підприємства в операційній діяльності	Фінансовий результат від операційної діяльності / Валюта балансу (актив)
К5, МК5 - показники оборотності запасів	Період повного обороту запасів	Запаси / Собівартість реалізованої продукції
К6, МК6 - показники покриття боргу валовим прибутком	Спроможність обслуговування боргу валовим прибутком	Валовий прибуток / Короткострокові та довгострокові зобов'язання
К7, МК7 - показники покриття чистих	Спроможність фінансування чистих	Фінансовий результат від

фінансових витрат операційним прибутком	неопераційних витрат за результатами операційної діяльності	операційної діяльності / Чисті фінансові витрати
К8, МК8 - показники оборотності кредиторської заборгованості	Період повного обороту кредиторської заборгованості	Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги / Собівартість реалізованої продукції
К9, МК9 - показники оборотності дебіторської заборгованості	Період повного обороту дебіторської заборгованості	Поточна дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги / Чистий дохід від реалізованої продукції (зароблених страхових премій)
К10 - показник маневреності робочого капіталу	Частка оборотних активів, непокритих поточними зобов'язаннями	Оборотні активи за вирахуванням поточних зобов'язань і забезпечень / Валюта балансу (актив)
МК10- показник оборотності робочого капіталу	Співвідношення оборотних активів, непокритих поточними зобов'язаннями, та чистого доходу	Оборотні активи за вирахуванням поточних зобов'язань і забезпечень / Чистий дохід від реалізованої продукції (зароблених страхових премій)
К11, МК11 -	Спроможність	Короткострокові та

показники покриття боргу чистим доходом	обслуговування боргу доходами від основного виду діяльності	довгострокові зобов'язання / Чистий дохід від реалізованої продукції (зароблених страхових премій)
К12 - показник покриття боргу прибутком до амортизації та оподаткування	Спроможність обслуговування боргу прибутком до оподаткування та амортизації	Фінансовий результат до оподаткування та амортизації / Короткострокові та довгострокові зобов'язання
МК12 - показник рентабельності активів до оподаткування	Ефективність використання активів підприємства	Фінансовий результат до оподаткування / Валюта балансу (актив)
К13 - показник частки неопераційних елементів балансу	Частка активів, яка не має прямого відношення до операційної діяльності підприємства	Неопераційні активи / Валюта балансу (актив)
МК13 - показник покриття фінансових витрат операційним прибутком	Спроможність фінансування неопераційних витрат операційним прибутком	Фінансовий результат від операційної діяльності / Фінансові витрати
К14, МК14 - показники оборотності поточних активів	Період повного обороту поточних активів	Поточні активи / Чистий дохід від реалізованої продукції (зароблених страхових премій)
К15 - показник покриття фінансових витрат прибутком до оподаткування та амортизації	Спроможність фінансування неопераційних витрат операційним прибутком до	Фінансовий результат від операційної діяльності до вирахування

	вирахування амортизації	амортизації / Фінансові витрати
К16 - показник рентабельності до оподаткування	Ефективність діяльності підприємства до оподаткування	Фінансовий результат до оподаткування / Чистий дохід від реалізованої продукції (зароблених страхових премій)
К17 - показник покриття фінансових витрат валовим прибутком	Спроможність фінансування неопераційних витрат валовим прибутком	Валовий прибуток (збиток) / Фінансові витрати
МК17 - показник валової рентабельності	Ефективність основної діяльності підприємства	Валовий прибуток / Чистий дохід
К18, МК18 - показники заборгованості	Частка боргу підприємства до активів	Короткострокові та довгострокові зобов'язання / Валюта балансу

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ

1. Дайте визначення кредитоспроможності підприємства.
2. Перелічіть напрями оцінки рівня кредитоспроможності підприємства.
3. Які моделі оцінки кредитоспроможності належать до класифікаційних?
4. У чому перевага комплексних моделей для оцінки кредитоспроможності?
5. Перелічіть етапи рейтингової оцінки кредитоспроможності.
6. Охарактеризуйте правило «шести Сі» при визначенні рівня кредитоспроможності.
7. У чому полягає методика «СAMPARI» для оцінки кредитоспроможності?
8. Перелічіть недоліки системи відбору позичальників комерційними банками.
9. За допомогою яких показників визначають кредитоспроможність позичальника за методикою НБУ?
10. Які показники, входять до моделі Бівера?

Тема 10. Аналіз ділової активності підприємств

Таблиця 10.1
Наукове трактування ділової активності підприємства

Автор	Зміст категорії
Л.О.Коваленко, Л.М.Ремньова	Ділова активність підприємства – це комплексна характеристика, яка втілює різні аспекти діяльності підприємства і визначається такими критеріями, як місце підприємства на ринку, репутація, інноваційно-інвестиційна діяльність, конкурентоспроможність.
О.О. Заїкіна	Ділова активність – весь спектр зусиль, спрямованих на просування підприємства на ринках продукції, праці, капіталу.
О.О. Шеремет	Увесь комплекс зусиль, що спрямовує підприємство на ринках продукції, праці, капіталу.
В.О. Мец	Ділова активність означає зусилля, які підприємство докладає для виходу на ринок продукції, праці, капіталу.
О.А. Гарасюк, М.Ю. Ігнатенко	Ділова активність підприємства оцінюється сукупністю кількісних і якісних параметрів (зростання економічного потенціалу підприємств, обсяги поставок на експорт, імідж підприємства, його соціальна і природоохоронна активність).

Таблиця 10.2

Показники оцінки ділової активності підприємства

Назва показника	Порядок розрахунку	Характеристика	Нормативне значення (позитивна динаміка)
Продуктивність праці	Виручка від реалізації / Середньоспискова чисельність працівників	Характеризує суму виробленої, реалізованої продукції одним працівником	Збільшення
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	Виручка від реалізації / Середня сума основних засобів	Характеризує суму виробленої продукції з однієї гривні основних засобів	Збільшення
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Виручка від реалізації / Середня сума дебіторської заборгованості	Характеризує скільки раз за період обертається дебіторська заборгованість	Збільшення
Тривалість обороту дебіторської заборгованості	Середня сума дебіторської заборгованості/Одноразова виручка	Характеризує період за який погашається дебіторська заборгованість	Зменшення
Коефіцієнт оборотності запасів	Виручка від реалізації / Середня сума запасів	Характеризує скільки раз за період обертаються запаси	Збільшення
Тривалість обороту виробничих запасів	Середня сума запасів/Одноразова виручка	Характеризує кількість днів протягом яких запаси здійснюють один оборот	Зменшення
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Виручка від реалізації / Середня сума кредиторської заборгованості	Характеризує скільки раз за період оновлюється кредиторська заборгованість	Збільшення
Тривалість обороту кредиторської заборгованості	Середня сума кредиторської заборгованості/Одноразова виручка	Характеризує період за який погашається кредиторська заборгованість;	Зменшення

Тривалість операційного циклу	Тривалість обороту дебіторської заборгованості+ Тривалість обороту запасів	Характеризує операційний цикл	Зменшення
Тривалість фінансового циклу	Тривалість операційного циклу- Тривалість обороту кредиторської заборгованості	Характеризує фінансовий цикл	Зменшення
Кількість оборотів власного капіталу	Виручка від реалізації / Середня сума власного капіталу	Характеризує скільки раз за період обертається власний капітал	Збільшення
Коефіцієнт трансформації (оборотність всього капіталу)	Виручка від реалізації / Середня сума капіталу	Характеризує скільки раз за період обертається весь капітал;	Динаміка до зменшення
Коефіцієнт стійкості економічного зростання	Чистий прибуток- Виплачені дивіденди/ Середня сума власного капіталу	Характеризує скільки чистого прибутку припадає на одиницю власного капіталу	Динаміка до збільшення

Таблиця 10.3

Рівні ділової активності підприємства

Рівень ділової активності	Виробничо-господарська ситуація	Характеристика рівня ділової активності
Високий (достатній)	Нормальна	Стійкий фінансовий стан, активна інвестиційна та інноваційна політика, стійка тенденція зростання темпових показників, підвищення рівня показників ефективності використання ресурсів
Середній (задовільний)	Проблемна	Нестійкий фінансовий стан, інертне (епізодичне) здійснення інвестиційної та інноваційної діяльності, нестійка динаміка зростання оціночних показників, суттєве зниження рівнів показників ефективності використання ресурсів
Низький (незадовільний)	Кризова	Кризовий фінансовий стан, відсутність інноваційної діяльності, звужений тип виробництва, стійка негативна тенденція спаду оціночних показників, неефективне використання ресурсів

Таблиця 10.4

Зовнішні чинники, які впливають на ділову активність підприємства

Міжнародні	Загально-економічні	Циклічність економічного розвитку, фінансова політика транснаціональних банків і фондів
	Міжнародні економічні відносини	Стабільність економічної та валютно-фінансової політики, стійкість міжнародних зв'язків, розвиток міжнародної спеціалізації та кооперації виробництва, особливості розвитку світових товарних ринків, розширення міжнародних науково-технічних зв'язків, зрушення у структурі міжнародного розподілу праці, укладання міжнародних угод — створення вільних економічних зон, зон вільної торгівлі, тарифні угоди (митний союз), міжнародний маркетинг
	Міжнародна конкуренція	Фінансова спроможність зарубіжних партнерств, рівень витрат на виробництво одиниці товару на зарубіжних підприємствах, рівень цін на товари у конкурентів, рівень якості товарів, що виготовляються зарубіжними компаніями, ліцензійна торгівля, організація спільних підприємств
Національні	Політичні	Стан фінансової системи, відношення до власності, принципи земельної політики держави, відношення держави до підприємництва, податкова, кредитна, амортизаційна

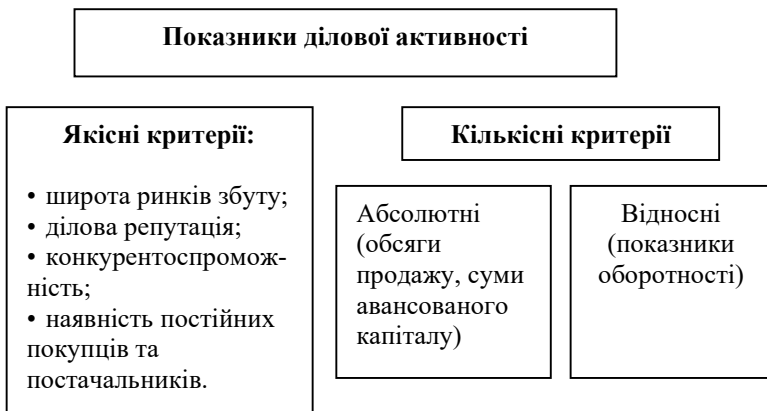

		політика, обмеження монополізму, захист конкуренції
	Економічні та демографічні	Купівельна спроможність населення, можливості отримання кредиту, інвестиційний клімат у країні, рівень інфляції, рівень мінімальної заробітної плати, зміни галузевої та професійної структури, рівень безробіття, підприємницька активність
Ринкові	Форми конкуренції	Якість продукції, послуг (сервісне обслуговування), рівень витрат виробництва, рівень ціни на продукцію
	Науково-технічні	Споживчі властивості товару, надійність його в експлуатації, новизна конструкції, технологій, конкурентоспроможність продукції, техніко-економічні параметри продукції, тривалість життєвого циклу, можливість його збільшення
	Психологія споживача	Споживчий вибір, звички, традиції та норми споживання, зміна моди, стилю, вимоги споживача до функціональних особливостей товару

Таблиця 10.5

Внутрішні чинники, які впливають на ділову активність підприємства

Конкурентна позиція підприємства	Мета діяльності (місія), традиції, репетиція, імідж, кваліфікація керівництва та співробітників, частка ринку, стадія життєвого циклу підприємства, територіальне розміщення підприємства, віддаленість від ринків збуту, доступність до матеріальних, трудових, фінансових ресурсів, рівень адаптивності підприємства до змін ринкової ситуації
Принципи діяльності	Концепція основної діяльності підприємства, форма власності, стимулювання творчої, результативної праці, інноваційна активність підприємства, диверсифікація виробництва, позитивна репутація підприємства
Фінансовий менеджмент	Структура балансу, платоспроможність, ліквідність, співвідношення власних і позикових коштів, вартість капіталу, структура майна, інвестиційна привабливість, рівень прибутку, рентабельності, дохід на акцію
Маркетингова стратегія і політика	Сегментація ринку (співвідношення масових і цільових ринків збуту, ринкові вікна), товарна, цінова, збутова, комунікаційна, рекламна політика

Рис. 10.1. Класифікація показників ділової активності

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ

1. Що таке ділова активність підприємства?
2. Як трактують ділову активність у широкому та вузькому значеннях?
3. Які функції господарської діяльності встановлюють рівень ділової активності?
4. Перелічіть рівні ділової активності підприємства.
5. Які способи стабілізації високого рівня ділової активності.
6. Назвіть кількісні показники ділової активності.
7. Які якісні показники ділової активності?
8. Розкрийте напрями оцінки ділової активності підприємства.
9. Назвіть основні показники стійкого економічного зростання підприємства.
10. Які показники визначають ринкову активність підприємства?

Тема 11. Аналіз прибутковості та рентабельності підприємства

Таблиця 11.1

Наукове трактування прибутковості

Автор	Зміст категорії
Р.Р. Антонюк	Прибутковість – це стійке економічне явище, що проявляється як підтверджена здатність підприємства генерувати позитивний фінансовий результат від здійснення як основної, так і всієї господарської діяльності, що полягає в перевищенні доходу над здійсненими витратами в розмірі достатньому для ефективного подальшого функціонування.
М.Ф. Огійчук	Прибутковість – це вид ефективності, що характеризує результативність діяльності економічних систем (підприємств, територій, національної економіки). Основною особливістю таких систем є вартісний характер засобів (видатків, витрат) досягнення цілей (результатів), а в деяких випадках і самих цілей (зокрема, одержання прибутку).
Т.В. Осипова	Основою прибутковості є сам прибуток, який у цілому й визначає результат фінансово-господарської діяльності підприємств як суб'єктів господарювання. Тому прибуток зображає її результати.
Л.Ю. Кучер	Між прибутком і прибутковістю є тісний діалектичний взаємозв'язок: прибуток – це показник для зображення економічного ефекту в абсолютних показниках, а прибутковість – показник для зображення економічної ефективності діяльності суб'єкта господарювання.
С.В. Мочерний	Прибутковість суб'єкта треба розглядати з двох аспектів: по-перше, як прибутковість усього підприємства щодо всього авансованого капіталу, яка визначається нормою прибутку: відношенням річного прибутку до авансованого капіталу; по-друге, як прибутковість виготовлення окремої партії

	товарів, яка вимірюється відношенням прибутку до собівартості товарів.
О.В. Хмелевський	Прибутковість – це стан підприємства, що вказує на його здатність здійснювати рентабельну діяльність, забезпечувати платоспроможність, генерувати прибуток, на основі чого забезпечувати стабільність зростання та майбутній інноваційно-інвестиційний розвиток.

Таблиця 11.2

Наукове трактування рентабельності

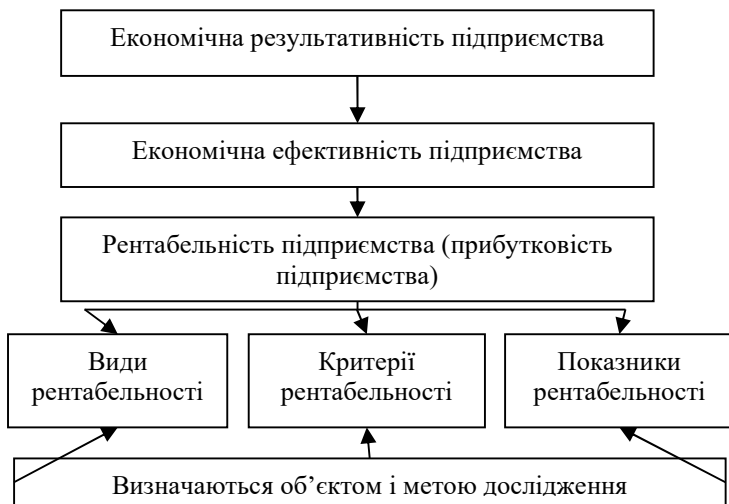
Автор	Зміст категорії
Горлачук В.В., Яненко І.Г.	Рентабельність – це відносний показник ефективності виробництва. У загальному вигляді він розраховується як відношення прибутку до витрат, тобто є нормою прибутку.
Салига С.П. Даций Н.В. Корецькая С.О.	Рентабельність – це співвідношення прибутку з понесеними витратами (один із основних показників ефективності діяльності суб'єктів господарювання різних форм власностей, який характеризує інтенсивність їх роботи).
Тітов М.В.	Рентабельність – це стан фірми, коли сума витрат на виробництво і реалізацію цієї продукції від реалізації продукції покриває витрати на виробництво і реалізацію цієї продукції.
Чумаченко М.Г.	Рентабельність – це прибутковість підприємства або підприємницької діяльності. Розраховується рентабельність як частка від ділення прибутку на витрати або на витрату ресурсів.
Бец М.П.	Рентабельність – це співвідношення прибутку з понесеними витратами.
Долгоруков Ю.А.	Рентабельністю – це відносний показник інтенсивності виробництва, який характеризує рівень окупності (прибутковості) відповідних складових процесу виробництва або сукупних витрат підприємства

Таблиця 11.3

Показники рентабельності підприємства

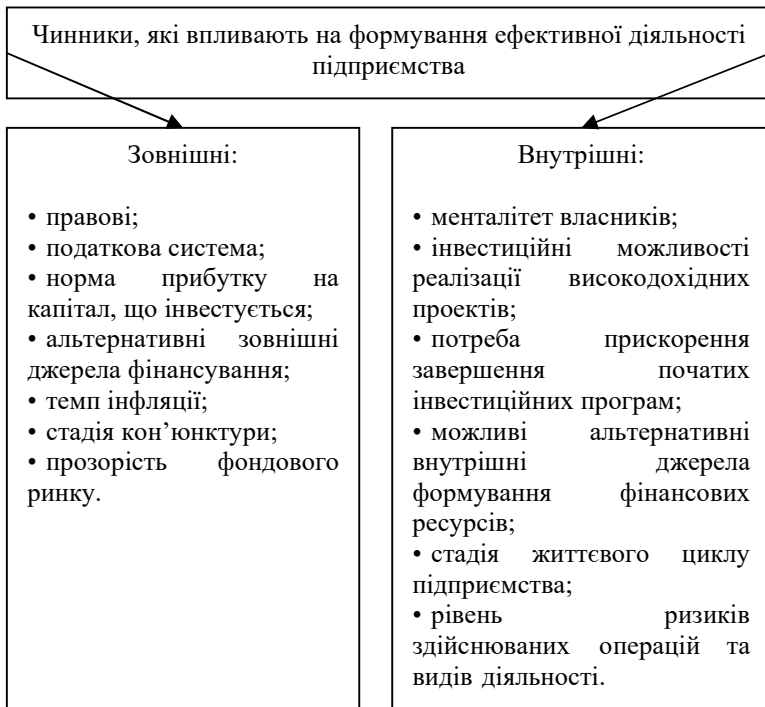
Назва показника	Порядок розрахунку	Характеристика
Показники, які характеризують рентабельність (окупність) витрат виробництва й інвестиційних проєктів		
Рентабельність виробничих витрат	Валовий прибуток(збиток)/ Собівартість реалізованої продукції	Показує скільки валового прибутку (збитку) припадає на 1 гривню виробничих витрат. Повинна зберігатись тенденція до зростання
Рентабельність операційних витрат	Валовий прибуток(збиток)/ Операційні витрати	Характеризує рівень прибутку отриманий в результаті здійснення операційних витрат
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	Чистий дохід від реалізації/Собівартість реалізованої продукції	Характеризує за скільки обертів окупаються витрати
Показники, які характеризують рентабельність продажів		
Рентабельність продажів (комерційна рентабельність, ROS)	Чистий фінансовий результат(чистий прибуток)/Чистий дохід від реалізації	Показує, наскільки ефективно й прибутково підприємство веде свою діяльність
Рентабельність реалізованої продукції	(Валовий прибуток + Інші операційні доходи – Інші операційні витрати)/(Собівартість реалізованої продукції + Адміністративні витрати + Витрати на збут)	Характеризує рівень прибутковості операційної діяльності
Показники, які характеризують прибутковість капіталу і його складових		
Рентабельність сукупних активів (рентабельність)	Фінансовий результат до оподаткування/Суму активів	Характеризує рівень прибутку, генерованого всіма активами підприємства, що

сукупного капіталу, економічна рентабельність, ROA)		перебувають у його використанні за балансом. Зменшення рівня рентабельності активів може свідчити про скорочення попиту на продукцію підприємства та про перенагроювання активів
Рентабельність власного капіталу (фінансова рентабельність, ROE)	Чистий фінансовий результат (чистий прибуток)/Власний капітал	Характеризує рівень прибутковості власного капіталу, тому найбільший інтерес представляє для наявних власників і потенційних власників й акціонерів
Показники, які характеризують прибутковість активів і його складових		
Рентабельність активів (необоротних, оборотних)	Чистий фінансовий результат (чистий прибуток)/Середньорічна вартість активів (необоротних, оборотних)	Показує рівень прибутковості активів (необоротних, оборотних)
Рентабельність виробничих активів	Чистий фінансовий результат (чистий прибуток)/Середньорічна вартість основних виробничих засобів і матеріальних оборотних коштів	Показує рівень прибутковості основних і оборотних виробничих активів

Рис. 11.1. Роль рентабельності серед однорідних за змістом економічних категорій, що характеризують діяльність підприємства

Рис. 11.2. Система основних чинників, які впливають на прибутковість підприємства

Таблиця 11.4

Методи визначення впливу факторів на прибуток підприємства

Метод	Характеристика методу
Ланцюгових підстановок	Суть методу зводиться до поступової заміни базової величини чи величини планового показника кожного факторного показника зі звітним періодом. Порівняння результату розрахунку з попереднім надає можливість визначити величину окремих факторів на результативний показник. При цьому кількість підстановок повинна дорівнювати кількості факторів впливу на результативний показник. Важливим є дотримання поступової черговості зміни факторів. Порушення порядку зміни призведе до іншого факторного розкладання.
Абсолютних різниць	Величину впливу факторів розраховують множенням абсолютного приросту аналізованого фактору на базову величину факторів, які розташовані праворуч від нього в моделі, і на фактичну величину факторів, що розташовані ліворуч від нього.
Відносних різниць	Модифікація методу ланцюгових підстановок. Використовують відносні відхилення фактичних показників звітного періоду від базового періоду чи планових показників. Метод доцільно використовують, коли обчислені відносні відхилення окремих факторів. Зміну факторних показників розраховують у відсотках відносно бази порівняння.
Індексний	Ґрунтується на відносних показниках динаміки порівнянь, використання плану, що відображають співвідношення факторного рівня показника у звітному періоді до його рівня в базисному періоді
Інтегрування	Використання методу дасть змогу отримати точніші результати розрахунку впливу факторів порівняно з іншими методами, оскільки додатковий приріст результативного показника від взаємодії акторів приєднується не до останнього фактора, а ділиться порівну між ними

Логарифмування	Результат не залежить від послідовності обчислень і забезпечує їх високу точність. За допомогою логарифмування результат сумісної дії факторів розподіляють пропорційно до частки ізольованого впливу кожного фактору факторів розподіляють пропорційно до частки ізольованого впливу кожного фактора на рівень результативного показника
----------------	---

Рис. 11.3. Основні фактори підвищення прибутку підприємства

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ

1. Що таке рентабельність підприємства?
2. У чому полягає необхідність визначення рівня рентабельності підприємства?
3. Назвіть і охарактеризуйте функції прибутку.
4. Які Вам відомі методи аналізу фінансових результатів?
5. У чому полягають завдання аналізу фінансових результатів?
6. Які існують наукові підходи до класифікації показників рентабельності?
7. Назвіть групи показників рентабельності підприємства.
8. Охарактеризуйте факторну модель аналізу рентабельності власного капіталу «Дюпон».
9. Які основні показники рентабельності продажу?
10. Назвіть основні напрями підвищення рівня рентабельності підприємств.

Тема 12. Аналіз інвестиційної активності та фінансових ризиків підприємства

Таблиця 12.1

Наукове трактування інвестиційної діяльності

Автор	Зміст категорії
Акімова Л.М., Докієнко Л.М., Клименко В.В.	Інвестиційна діяльність – сукупність виконуваних дій щодо ефективного вкладення коштів в інвестиційні програми і проекти, здатні принести достатню вигоду.
Бланк І.А.	Інвестиційна діяльність – це вкладання капіталу в усіх його формах у різні інструменти господарської діяльності з ціллю отримання прибутку.
Борщ Л.М.	Інвестиційна діяльність – послідовність сукупних дій її суб'єктів (інвесторів та учасників) щодо здійснення інвестицій з метою досягнення стратегічних цілей.
Градiсов В.М. Кривченко С.В. Ісаєва О.Є.	Інвестиційна діяльність являє собою процес вкладення капіталу в усіх його формах у різні об'єкти (інструменти) його господарчої діяльності з метою одержання прибутку, а також досягнення іншого економічного чи позаекономічного ефекту, здійснення якого базується на ринкових принципах і пов'язане з факторами часу, ризику і ліквідності.
Гітман Л.Дж., Джонк М.Д.	Інвестиційна діяльність – спосіб розміщення капіталу, який повинен забезпечити збереження чи зростання вартості капіталу та принести позитивну величину доходу.
Федоренко В.Г.	Інвестиційна діяльність – комплекс заходів і дій фізичних та юридичних осіб, які вкладають власні кошти (у матеріальній, фінансовій та іншій майновій формі) з метою отримання прибутку.
Гриньова В.М., Коюда В.О., Лепейко Т. І., Коюда О.П.	Інвестиційна діяльність – сукупність практичних дій фізичних, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. Інвестиційна діяльність – складова економічного управління діяльності

	підприємства, що потребує визначення організаційно-економічних методів і форм управління всіма стадіями інвестиційних процесів на рівні підприємства – регіону – галузі – національного господарства в цілому.
Поединок В.В.	Інвестиційна діяльність – сукупність дій господарського та управлінсько-господарського характеру, які вчиняються суб'єктами господарювання щодо підготовки до вкладення інвестицій, безпосереднього вкладення інвестицій (інвестування) та господарського використання вкладених інвестицій.
Витун С.Є., Чигрина А.І.	Інвестиційна діяльність представляє собою частину господарської діяльності підприємства щодо цільового формування та розпорядження власними та позичковими джерелами фінансових ресурсів, а також амортизацією, що забезпечують його розширене відтворення.

Таблиця 12.2

Наукове трактування інвестицій

Автор	Зміст категорії
Докієнко Л.М. Клименко В.В. Акімова Л.М.	Різні види активів, які вкладають в об'єкти підприємницької діяльності, різні програми та окремі проекти з метою отримання прибутку, досягнення певних соціальних або природоохоронних результатів.
Загородній А.Г. Вознюк Г.Л., Партін Г.О.	Грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що їх вкладають в об'єкти підприємницької та інші види діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту; капітальні вкладення в розвиток виробництва чи невиробничу сферу.
Кене Ф.	Сума початкових авансів або капітальних вкладень з метою одержання прибутку.
Борщ Л.М.	Основний інструмент формування мікро- і макроекономічних пропорцій, матеріальне забезпечення економічного зростання.
Ковальчук С.В., Гвоздецька І.В.	Вкладення капіталу в об'єкти підприємницької діяльності або соціальної сфери з метою забезпечення його результативності в майбутньому.
Губарь О.В.	Вкладення капіталу у всіх його формах у різні об'єкти господарчої діяльності з метою отримання прибутку, а також досягнення економічного або позаекономічного ефекту, здійснення якого базується на ринкових принципах і пов'язано з факторами часу, ризику та ліквідності.
Сіроткін С.А. Кельчевська Н.Р. Виварець К.А.	Грошові кошти, банківські вклади, акції, облигації і інші цінні папери, обладнання, технології, будь-яке інше рухоме і нерухоме майно чи майнові права, авторські права, інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької та іншої діяльності в цілях отримання прибутку (доходу) чи отримання іншого позитивного ефекту (соціального, екологічного і т.д.).

Хачатуров Т.С.	Витрати на виробництво основних засобів, їх збільшення та удосконалення.
Коган А.Б.	Грошові кошти, що вкладаються в різні активи з метою отримання прибутку чи в інших цілях.

Таблиця 12.3

Показники ефективності інвестиційних проектів

Малий проект	Середній проект	Великий проект
Кількісні показники		
<ul style="list-style-type: none"> – чиста приведена вартість; – строк окупності інвестицій. 	<ul style="list-style-type: none"> – чиста приведена вартість; – строк окупності інвестицій; – доходність інвестицій; – внутрішня норма рентабельності; – рентабельність інвестицій; – точка беззбитковості; – критерій бруно; – ефективність витрат; – бюджетний ефект; – середньозважений очікуваний доход. 	<ul style="list-style-type: none"> – чиста приведена вартість; – строк окупності інвестицій; – доходність інвестицій; – внутрішня норма рентабельності; – рентабельність інвестицій; – точка беззбитковості; – ефективність витрат; – бюджетний ефект; – середньозважений очікуваний доход; – ставка доходу від проекту; – показники ризику; – рейтинг проекту; – інтегральний ефект.
Якісні показники		
<ul style="list-style-type: none"> – комерційні критерії; – критерії науково- 	<ul style="list-style-type: none"> – комерційні критерії; – інституціональні критерії; – екологічні критерії; 	<ul style="list-style-type: none"> – комерційні критерії; – інституціональні критерії;

технічної перспективності; – екологічні критерії; – критерії реципієнта.	– економічні критерії; – соціальні критерії.	– екологічні критерії; – економічні критерії; – соціальні критерії; – ризики; – невизначенність; – еквівалент впевненості; – пост-аудит.
--	---	--

Таблиця 12.4

Підходи до визначення поняття «фінансовий ризик»

Автор	Визначення
Гранатуров М.В.	Фінансовий ризик – це ризик підприємницької діяльності, який характеризується ймовірністю втрат фінансових ресурсів;
Шелудько В.М.	Фінансовий ризик – це ризик не отримати задовільний фінансовий результат від здійснення господарської діяльності підприємства;
Брігхем Є.	Фінансовий ризик – це ризик, пов’язаний із застосуванням фінансового левериджу в господарську діяльність підприємства;
Фомичев А.Н.	Фінансовий ризик – це ризик, що виникає у сфері відносин підприємств із банками та іншими інститутами.
Бородина Є.І.	Фінансовий ризик – це ризик, який виникає при фінансових угодах (при вкладенні грошей у банки, купівлі-продажу акцій, грі на біржі, тощо). Він пов’язаний з неотриманням доходів або зі втратою грошей та за своєю сукупністю є спекулятивним.
Бабенко В.Г.	Фінансовий ризик – це економічна категорія, що об’єктивно відображає існуючу невизначеність і конфліктність, яка виникає у відносинах щодо створення, розподілу, перерозподілу та споживання доданої вартості та частини національного багатства між суб’єктами економічної діяльності.

Таблиця 12.5

Класифікація фінансових ризиків

За можливістю страхування:	Страхований фінансовий ризик Нестрахований фінансовий ризик
За рівнем фінансових витрат:	Допустимий фінансовий ризик Критичний фінансовий ризик Катастрофічний фінансовий ризик
За сферою виникнення:	Зовнішній фінансовий ризик Внутрішній фінансовий ризик
За можливістю передбачення:	Прогнозований фінансовий ризик Не прогнозований фінансовий ризик
За тривалістю впливу:	Постійний фінансовий ризик Тимчасовий фінансовий ризик
За можливими наслідками:	Ризик, що викликає фінансові втрати Ризик, що викликає упущену вигоду Ризик, що викликає втрати або додаткові доходи
За об'єктом виникнення:	Ризик окремої фінансової операції Ризик різних видів фінансової діяльності Ризик фінансової діяльності підприємства в цілому
За можливістю подальшої класифікації:	Простий фінансовий ризик Складний фінансовий ризик

Таблиця 12.6

Критерії прийняття фінансових рішень відповідно до рівня ризику

Співвідношення рівнів ризику	Позначення	Прийняття рішення
$R_p > R_{max}$	R_p - розрахунковий рівень ризику; R_{max} - максимально прийнятний рівень ризику	Фінансова операція не є прийнятною, адже отримане за розрахунками значення рівня її ризику більше максимально допустимого. Очікуваний прибуток не виправдовує ймовірний ризик;
$R_p = R_{max}$		Фінансова операція є прийнятною при умові забезпечення значного позитивного ефекту (в т.ч. нефінансового) від її здійснення;
$R_p < R_{max}$		Фінансова операція є прийнятною, адже генерує рівень ризику нижчий максимально допустимого.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ

1. Дайте визначення інвестиціям та інвестиційній діяльності.
2. Які завдання здійснення інвестиційної діяльності підприємства?
3. Що виступає предметом та об'єктом аналізу інвестиційної діяльності підприємства?
4. Перелічіть завдання аналізу інвестиційної діяльності підприємства.
5. Які особливості інвестиційної діяльності необхідно враховувати при проведенні її аналізу?
6. Що розуміють під фінансовою (комерційною) оцінкою ефективності інвестиційних проектів?
7. Які методи оцінки інвестиційних проектів, засновані на дисконтуванні?
8. Які методи оцінки інвестиційних проектів відносять до облікових?
9. Що передбачає фінансово-економічна оцінка інвестиційних проектів?
10. Що являє собою просторова оптимізація інвестиційних проектів?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish>.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 №996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
3. Азаренкова Г.М. Фінансові потоки економічних агентів: методологія та організація управління: дис. ... д-ра екон. наук: спец: 08.00.08 / УАБС НБУ. Суми, 2007. 383 с.
4. Алексеєнко Л.М. Управління структурою активів підприємства. *Наука й економіка*. 2017. № 2 (22). С. 132-136.
5. Андієць В.С. Дослідження основних сутнісних характеристик «грошових потоків підприємства». *Актуальні проблеми економіки*. 2008. № 8. С. 167–172.
6. Багрова І.В., Макєєва Н.С. Визначення оптимального обсягу дебіторської заборгованості. *Економічний вісник НГУ*. 2006. № 4. С. 30-40.
7. Базілінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 161 с.
8. Барабаш Н.С., Никонович М.О. Аналіз грошових потоків підприємства в системі фінансового менеджменту підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2015. № 2. Т. 2. С. 98–103.
9. Барановська А.С. Оцінка ефективності дебіторської та кредиторської заборгованості. *Вісник Сумського аграрного університету*. 2010. № 1. С. 51-55.
10. Баранов А.І., Чалапко Л.Д. Фінансово-економічний механізм управління ліквідністю та операційною мобільністю підприємства. *Вісник Одеського національного університету*. 2013. Том 18. Випуск 4/1. С. 199-204.
11. Батурич В.М., Керимов В.Э. Финансовый леверидж как эффективный инструмент управления финансовой деятельностью. *Менеджмент в России и за рубежом*. 2000. № 2. С. 15–22.
12. Балабанов И.Т. Основы финансового менеджмента.

Как управлять капиталом? 2-е изд. Москва: Финансы и статистика, 1997. 384 с.

13. Біла О.Г. Фінанси підприємств: навч. посіб. Львів: Магнолія 2006, 2009. 383 с.

14. Білик М.Д. Рентабельність – як основний показник ефективності діяльності підприємства. *Економіка України*. 2018. №5. С. 150-154.

15. Білик М.Д. Методичні підходи до управління прибутком підприємств. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2010. №11. С. 42-46.

16. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: КНЕУ, 2007. 588 с.

17. Біндасова Ю. Теоретичні аспекти формування системи управління грошовими потоками підприємства. *Научно-технічний збірник*. 2016. № 77. С. 388–394.

18. Бланк И.А. Управление денежными потоками: учеб. пособие. Киев: Ника-Центр, 2007. 752 с

19. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика: навч. посіб. Київ: Знання, 2005. 470 с.

20. Брігхем Є.Ф. Основи фінансового менеджменту: підручник. пер. с англ. / за ред. О.Д. Василик, О.Д. Заруба. Київ: Молодь, 1997. 1000 с.

21. Булатів А.С. Економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. Київ: Знання, 2007. 408с.

22. Буряк П.Ю., Римар М.В. Фінансово-економічний аналіз: підручник. Київ: Професіонал, 2004. 528 с.

23. Ван Хорн. Дж. К. Основы управления финансами: учеб. пособие. пер. с англ. Москва: Финансы и статистика, 1999. 800 с.

24. Варічева Р.В. Аналіз оптимальності структури власного капіталу акціонерних товариств: проблеми та перспективи. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2012. Випуск 4 (47). С. 120-127.

25. Василик О.Д. Теорія фінансів: підручник. Київ: НІОС, 2002. 416 с.

26. Версаль Н.І., Дорошенко Т.В. Теорія кредиту: навч. посіб. Київ: Києво-Могилянська академія, 2007. 483 с.

27. Вітлінський В.В. Кредитний ризик комерційного

банку: навч. посіб. Київ: Знання, 2000. 251 с.

28. Волинчук Ю.В. Методичні підходи до аналізу фінансових потоків підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 3. С. 240-245.

29. Гадзевич О.І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств: навч. посіб. Київ, 2004. 177 с.

30. Гарасим П.М., Лобода Н.О. Активи підприємства як об'єкт обліково-аналітичної діяльності. *Економічні науки*. 2016. № 12. С. 67-73.

31. Гранатуров В.М., Шевчук О.Б. Ризики підприємницької діяльності: проблеми аналізу: навч. посіб. Київ: Зв'язок, 2000. 152 с.

32. Градісов В.М., Кривченко С.В., Ісаєва О.Є. Інвестування: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 17 с.

33. Гриньова В.М., Коюда В.О., Лепейко Т.І., Інвестування: навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 456 с.

34. Грабовецький Б. Є., Шварц І.В. Фінансовий аналіз та звітність: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2011. 281 с.

35. Грінько А.П. Класифікація активів як інформаційний інструментарій бухгалтерського обліку. *Економіка і управління підприємством*. 2018. № 1. С. 72-76.

36. Давиденко Н.М. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ: ТОВ «Задуга», 2012. 516 с.

37. Докієнко Л.М., Клименко В.В., Акімова Л.М. Інвестиційний менеджмент: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2011. 355 с.

38. Економічний аналіз: навч. посіб. / за ред. П.М. Коюда та ін. Харків: Компанія СМІТ, 2013. 69 с.

39. Економічний аналіз: підручник / за ред. Є.В. Мниха та ін. Київ: Знання, 2011. 630 с.

40. Спіфанова І.Ю. Вхідні та вихідні грошові потоки підприємства як економічна категорія. Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Вінниця, 2015. С. 247-249.

41. Єрмошкіна О.В. Управління фінансовими ресурсами: сучасні підходи. Реформування економіки України: стан та перспективи: зб. матеріалів III міжнар. наук.-практ. конф. Київ: МІБО КНЕУ, 2008. С. 40–42.

42. Жалко О.В. Факторна оцінка ефективності інвестиційних грошових потоків акціонерних товариств. *Наука і економіка: наук.-теорет. журнал Хмельницького економічного університету*. 2010. № 2 (18). С. 42-47.

43. Зборовська О.М. Управління оборотним капіталом промислових підприємств: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. екон. наук. Маріуполь, 2006. 20 с.

44. Звітність підприємства: підручник / за ред. М.І. Бондара. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 570 с.

45. Іванілов О.С. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 728 с.

46. Іванченко А.І. Ефективність використання основних фондів підприємств та визначення резервів їх підвищення. URL: http://feu.kneu.edu.ua/ua/confere_nce/conf_social_dev_ukr_12/section5/ivanchenko.

47. Ізмайлова Н.В. Управління активами підприємств: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. екон. наук. Київ, 2009. 24 с.

48. Катан Л.І., Дуброва Н.П., Бондарчук Н.В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Суми: Довкілля, 2009. 184 с.

49. Костирко Р.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Харків: Фактор, 2007. 255 с.

50. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 224с.

51. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 392 с.

52. Литвин Б.М., Стельмах М.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: Хай Тек Прес, 2008. 336 с.

53. Литовченко О.Ю. Оптимізація структури капіталу як складова стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2010. № 29. С. 134-136.

54. Матукова Г.І., Костюченко Д.В. Управління

активами підприємства в умовах кризи. Економіка Криму. 2010. № 1 (30). URL: http://www.nbv.gov.ua/portal/soc_gum/Ekonk/2010_30/047_matukova.pdf.

55. Мельничук К. С. Управління оборотними активами підприємства як необхідна складова забезпечення їх ефективної діяльності. *Наука й економіка*. 2009. № 4 (16). Т. 2. С.108-112.

56. Мец В.О., Туз І.В. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2003. 277 с.

57. Мних Є.В. Економічний аналіз: підручник. Київ: Знання, 2011. 530 с.

58. Мокій А.І. Інноваційна активність малого та середнього підприємництва: теоретико-методологічні та прикладні аспекти. *Вісник Київського Національного університету імені Тараса Шевченка*. 2011. Вип. 124. С. 13-16.

59. Момот Т.В. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий аналіз» (для студентів 5-го курсу денної і 6-го курсу заочної форм навчання спеціальності 7.050106 «Облік і аудит»). Харків: ХНАМГ, 2010. 183 с.

60. Москаленко О.В. Звітність підприємства: опорний конспект лекцій. Харків: ХІБС УБС НБУ, 2014. 164 с.

61. Налукова Н.І. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: сутнісно-аналітичний аспект. *Галицький економічний вісник*. 2011. № 1. С.166-173.

62. Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. Фінанси підприємств: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 504 с.

63. Нестеренко С.С. Оборотні кошти в умовах формування ринкової економіки. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. 2009. Вип. 7. URL: http://www.nbv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu/Ekon/2009_7/09nsome.pdf.

64. Ніпіаліді О.Ю. Економіко-математичні методи розв'язання аналітичних задач оцінки фінансового стану підприємства. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Сер.: економіка*. 2005. № 19. С. 233-235.

65. Ніпіаліді О.Ю. Оцінка фінансового становища

підприємства в умовах переходу до ринкової економіки. *Наукові записки: зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. акад. нар. госп-ва*. Тернопіль: Економічна думка, 2001. Вип. 9. С. 235-237.

66. Ніпіаліді О.Ю. Прийняття управлінських рішень: аналітичний і інформаційний аспект. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Сер.: економіка*. 2001. № 7. С. 176-179.

67. Носов П.Л. Сучасна класифікація активів. *Економіка і держава*. 2017. № 4. С. 43-46.

68. Ноченко П.Л. Сучасна класифікація оборотних активів. *Фінанси України*. 2008. № 7. С. 153-159.

69. Олександренко І.В. Управління власним капіталом підприємства. *Економічний форум*. 2017. №4. С. 211-216.

70. Олександренко І.В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 6 (156). С. 419-426.

71. Олійник Л.В. Сучасні підходи до ефективного управління ресурсами та активами підприємства. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/2238/1/OLIYNYK.pdf>.

72. Олійник Т.І. Інтенсифікація відтворення основних засобів аграрного виробництва. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2010. № 2 (10). С. 61-67.

73. Олійничук В.М. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах структурних змін податкової політики держави. *Інноваційна економіка*. 2014. № 1. С. 152-159.

74. Організація і методика економічного аналізу: навч. посіб. / Г.І. Андреева та ін.; за заг. ред. В.А. Андреева. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 353 с.

75. Павловська М.В. Теоретичні аспекти визначення сутності поняття грошових потоків. *Фінанси підприємств*. 2017. № 4. С.65–68.

76. Перловська Н.В. Вдосконалення аналітичного інструментарію моніторингу управління грошовими потоками підприємства. *Реформування економіки України: стан та перспективи*. 2015. № 9. С.115–117.

77. Петухова О.М. Інвестування: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 336 с.
78. Пікус Р.В. Управління фінансовими ризиками: навч. посіб. Київ: Знання, 2010. 598 с.
79. Поддєрьогін А.М., Невмежицький Я.І. Ефективність управління грошовими потоками. *Фінанси України*. №11. 2007. С. 119-127.
80. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підручник. Київ: КНЕУ, 2008. 552 с.
81. Подольська А.М., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 488 с.
82. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент банку: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 1999. 280 с.
83. Римарчук А.М. Економічна сутність оборотних активів та їх класифікація. *Формування ринкових відносин*. 2010. С.64-70.
84. Рубан Л. О. Особливості аналізу фінансового стану підприємств за сучасною формою балансу. *Вісник НТУ «ХП»*. 2016. № 26. С. 103-107.
85. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. [2-ге вид., випр. і доп.]. Київ: Знання, 2010. 662 с.
86. Садовські І.Б. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2013. 688 с.
87. Сокольська Р.Б., Зелікман В.Д., Акімова Т.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2016. 92 с.
88. Стельмах М. В., Бутов А.М. Фінансовий менеджмент: курс лекцій. Тернопіль: ТАНГ, 2006. 124 с.
89. Стефанів І. Ф. Теоретичні аспекти ефективності управління активами підприємств. *Наукові записки: зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. акад. нар. госп-ва*. Тернопіль: Економічна думка, 2005. Вип. 14. С. 219-222.
90. Стоянова Е.С. Комплексне управління поточними активами та пасивами підприємства. URL: <http://www.klerk.ru/boss/articles/314705>.
91. Ступницька Т.М., Ніколаєва С.І. Вплив структурних змін форми № 1 «Баланс» на аналіз ліквідності підприємства.

Економіка харчової промисловості. 2014. № 3. С. 75-79.

92. Талах Т.А. Особливості методики проведення аналізу та оптимізації грошових потоків підприємства. Луцьк: Зб. наук. праць ЛНТУ, 2008. Вип. 5 (20). Ч. 2. 368 с.

93. Талах Т.А. Особливості методики проведення аналізу та оптимізації грошових потоків підприємства. *Луцький НТУ*. 2008. Вип. 5 (20). Ч. 2. С. 247-260.

94. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2003. 554 с.

95. Тимошенко Ю.М. Фінансовий менеджмент активів підприємства: актуальні напрямки його розвитку. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2010. № 1. С. 94-103.

96. Фаріон В.Я. Аналітична оцінка ділової активності та рентабельності підприємств. *Інноваційна економіка*. 2013. № 10 (48). С. 27-33.

97. Фещенко О.П. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансового стану підприємств. *Фінанси, облік і аудит*. 2012. № 19. С. 212-221.

98. Філатова З.В., Ротанова А.Г. Напрямки формування системи управління оборотними активами підприємства. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/ppci/2011_29/Filat.pdf.

99. Фінанси підприємств: підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін. Київ: КНЕУ, 2008. С. 328-395.

100. Фінанси в трансформаційній економіці України: навч. посіб. / за ред. М. І. Крупки. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. 614 с.

101. Фінансовий аналіз: модульний курс: навч. посіб. / Я.П. Квац, О.М. Терещенко, Г.В. Кошельок, Г.В. Юр'єва; за заг. ред. О.С. Редькіна. Ізмаїл: СМІЛ, 2010. 472 с

102. Фінансовий аналіз: навч. посібник для студ. навч. закладів / Т.Д. Косова, І.В. Сіменко, П.М. Сухарев, Л.О. Ващенко, І.В. Гречина та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 438 с.

103. Харченко В.А. Система управління грошовими потоками підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2011. № 1. С. 61-65.

104. Цал-Цалко Ю. С., Мороз Ю.Ю., Суліменко Л. А. Фінансовий аналіз: підручник. Вид. 5-е, допов. Житомир: Рута, 2012. 609 с.
105. Циган Р.М. Удосконалення класифікації грошових потоків з урахуванням сучасних умов господарювання. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 4 (106). С. 150–155.
106. Череп А.В., Клименко А.А. Ефективність використання основних фондів підприємства. URL: www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2009_6/files/ekon06_09_43_Ch er ep_Kl im en ko.pdf.
107. Чухно С.І. Методика аналізу дебіторської заборгованості підприємства URL: <http://intkonf.org/chuhno-is-methodika-analizu-debitorskoyi-zaborgovanosti-pidpriem>.
108. Шаманська О.І. Управління фінансовими ресурсами на підприємстві. *Наукові записки*. 2007. Вип. 9. Ч.2. С.490–496.
109. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ, 2005. 196 с.
110. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ: Знання, 2013. 375 с.
111. Шиян Д.В., Строченко Н.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: Видавництво А.С.К., 2003. 240 с.
112. Шкільник І.О., Боярко І.М., Дейнека О.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 368 с.
113. Шморгун Н.П., Головка І.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 528 с.
114. Янковська В.А., Семенець А.О., Кузнецова С.О. Управління активами та пасивами підприємства. *Фінанси, банки, інвестиції*. 2017. № 6. С. 111-114.
115. Ясишена В.В. Сутність грошових потоків підприємств та їх класифікація. *Економічний аналіз*. 2014. № 2(18). С. 321–324.
116. Ясишена В.В. Теоретичні аспекти аналізу фінансового стану підприємств. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2008. № 16. С. 123-131.

ЗМІСТ

Передмова.....	3
1. Значення і теоретичні основи фінансового аналізу.....	5
2. Інформаційне забезпечення фінансового аналізу.....	12
3. Аналіз майна підприємства.....	18
4. Аналіз оборотних активів підприємства.....	26
5. Аналіз джерел формування капіталу підприємства.....	34
6. Аналіз грошових потоків.....	44
7. Аналіз ліквідності і платоспроможності підприємства.....	56
8. Аналіз фінансової стійкості підприємства.....	62
9. Аналіз кредитоспроможності підприємств.....	70
10. Аналіз ділової активності підприємств.....	83
11. Аналіз прибутковості та рентабельності підприємства.....	91
12. Аналіз інвестиційної активності та фінансових ризиків підприємства.....	100
13.Список рекомендованої літератури.....	108

Навчальне видання

ГАВАТЮК Людмила Станіславівна
КОВАЛЬЧУК Наталя Олександрівна

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ У СХЕМАХ І ТАБЛИЦЯХ

Навчально-наочний посібник

Літературний редактор – О.В. Лупул

Підписано до друку __.06.17. Формат 60x84 /16.
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. ____ . Тираж ____ . Зам. № ____

Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича
Видавництво «Рута»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру ()

